

Emilija Galoti

PENKIŲ VEIKSMŲ TRAGEDIJA

Vertė

KSAVERAS URBANAVIČIUS

VEIKĒJAI

EMILIJA GALOTI

ODOARDAS GALOTIS } Emilijos tėvai
KLAUDIJA GALOTI }

HETORAS GONZAGA — Guastalos princas

MARINELIS — princo kamerheris

KAMILAS ROTA — vienas princo patarėjų

KONTIS — dailininkas

GRAFAS APIANIS

GRAFIENĖ ORSINA

ANDŽELAS ir keli tarnai

PIRMASIS VEIKSMAS

Princo kabinetas

Pirmoji scena

Princas prie rašomojo stalo, apkrauto įvairiais popieriais, peržiūrinėja gautą korespondenciją

PRINCAS. Vien tik skundai ir skundai! Prašymai ir prašymai! Liūdni reikalai, ir mums dar pavydi! Kas kita, jei galėtume visiems padėti, tada gal ir būtų ko pavydėti. (*Atplėšia dar vieną prašymą ir žiūri parašą*) Emilija? Bet kažkokia Emilija Bruneksi, ne Galoti. Ne Emilija Galotil! Ko gi ji nori, ta Emilija Bruneksi? (*Skaito*) Daug reikalauja, labai daug. Bet jos vardas Emilija. Patenkinti! (*Pasirašo ir skambina*)

Įeina kamerdineris

Patarėjų laukiamajam dar tikriausiai nėra?

KAMERDINERIS. Nėra.

PRINCAS. Per anksti pradėjau dieną. Toks puikus rytas. Vaziuosiu išsiblaškyti. Mane lydės markizas Marinelis. Pasiųskite jo pakviesti.

Kamerdineris išeina

Negaliu daugiau dirbti! Buvau toks ramus, bent tariausi esąs visiškai ramus. Ir reikėjo gi, kad kažkokia vargšė Bruneksi būtų vardu Emilija... Dingo visas mano ramumas!

KAMERDINERIS (*vėl įeina*). Markizo pakviesti pasiūsta. O čia štai laiškas iš grafienės Orsinos.

PRINCAS. Iš Orsinos? Dėkit jį ten.

KAMERDINERIS. Jos pasiuntinys laukia.

PRINCAS. Aš pasiūsiu atsakymą, jei reikės. Kur ji? Mieste ar savo viloj?

KAMERDINERIS. Vakar ji atvyko į miestą.

PRINCAS. Juo blogiau... juo geriau, norėjau pasakyti. Tada pasiuntiniui juo labiau nėra reikalo laukti.

K a m e r d i n e r i s i š e i n a

Mano brangioji grafienė! (*Paėmęs nuo stalo laišką, su kartėliu*) Tarytum jau ir perskaičiau! (*Vėl numeta laišką į šalį*) Taip, aš tikėjau, kad myliu ją! Ir kuo tik žmogus kartais nepatiki? Gal aš ją ir iš tikrųjų mylėjau... kadaise. Tik ne dabar!

KAMERDINERIS (*dar kartą įėjęs*). Dailininkas Kontis prašo teiktis...

PRINCAS. Kontis? Puiku, tegul įeina. Padės man išsiblaškyti. (*Atsisoja*)

Antroji scena

K o n t i s, p r i n c a s

PRINCAS. Labas rytas, Konti. Kaip gyvuoiate? Kaip meno reikalai?

KONTIS. Menas ieško duonos, prince.

PRINCAS. To negali būti, to neturi būti — bent jau mano nedidelėse valdose. Bet ir menininkui neturi trūkti noro dirbti.

KONTIS. Dirbti? Darbas — didžiausias jam malonumas. Bet jeigu jis turi pernelyg daug dirbti, jis jau nustoja buvęs menininku.

PRINCAS. Aš kalbu ne apie daug darbų, o apie didelį darbą. Kad ir mažiau, bet kad būtų rūpestingai atlikta. Juk jūs atėjot ne tuščiomis, Konti?

KONTIS. Aš atnešiau portretą, kurį teikėtės man užsakyti, maloningasis pone. Ir atnešiau dar vieną, kurio neužsakėt, bet į kurį verta pasižiūrėti.

PRINCAS. O kokį aš buvau užsakęs? Jau nė nebepprisime-
nu...

KONTIS. Grafienės Orsinos.

PRINCAS. Tiesa! Tik užsakytas jis jau gana seniai.

KONTIS. Mūsų gražiausias damas ne kasdien gali tapyti. Grafienė per tris mėnesius vos vieną kartą teikėsi man pozuoti.

PRINCAS. Kur tie portretai?

KONTIS. Laukiamajam, aš tuojau pat juos atnešiu.

Trečioji scena

Princas

PRINCAS. Jos portretas! Ką gi! Portretas tai dar ne ji pati. O gal portrete aš vėl atrasiu tai, ko jau nebepastebiu originale. Bet aš nenoriu vėl ką nors jame surasti. Įkyrus menininkas! Aš net įtariu, ar tik ji nebus jo papirkusi. O kad ir taip! Jeigu jos paveikslas, nutapytas kitokiomis spalvomis, kitame fone, vėl susirastų vietą mano širdyje, aš, ko gero, būčiau patenkintas. Kai aš ją mylėjau, visada jaučiausi taip lengvai, taip smagiai, taip laisvai. Dabar viskas virto kitaip. Bet ne, nel Malonu ar nemalonu, o taip man geriau.

Ketvirtoji scena

Princas. Įeina Kontis su portretais ir vieną jų gerąja puse atremia į kėdę

KONTIS (*statydamas kitą portretą*). Prašau jus, prince, atsižvelgti į mūsų meno galimumus. Daugelis detalių, kurios mus ypač žavi gyvajame grožyje, yra už tų galimumų ribos. Teikitės atsistoti štai čia!

PRINCAS (*pažvelgęs į portretą*). Puiku, Konti, labai puiku! Aš kalbu apie jūsų meistriškumą, jūsų teptuką. Bet jūs pataikavot, Konti, be galo pataikavot!

KONTIS. Originalas, atrodo, nebuvo tokios nuomonės. Iš tikrųjų pataikaujama buvo ne daugiau, negu kad menas turi pataikauti. Menas turi tapyti taip, kaip plastinė gamta — jeigu to kia yra — užmanė savo paveikslą: be nukrypimų, neišvengiamų, įkūnijant paveikslą drobėje, be žalos, kurią daro laikas.

PRINCAS. Mąstantis menininkas dvigubai vertingesnis. Bet originalas, jūs sakote, vis dėlto rado...

KONTIS. Atleiskite, prince. Originalas — didelės pagarbos verta asmenybė. Aš nenorėjau pasakyti apie ją nieko blogo.

PRINCAS. Galite būti visiškai atviras! Ką gi sakė originalas?

KONTIS. Grafienė pasakė: „Aš patenkinta, kad neatrodau dar biauresnė.“

PRINCAS. Dar biauresnė? O, kaip tai atitinka originalą!

KONTIS. Ir ji pasakė tai tokia mina, kurios neįmanoma nė įsivaizduoti, žiūrint į šį jos portretą.

PRINCAS. Šitai aš ir turėjau galvoje! Kaip tik čia aš ir įžvelgiu begalinį pataikavimą. O! Aš puikiai pažįstu tą išdidžią, pašaiptą miną, kuri subiaurotų net Gracijos veidą! Neneigiu, kad gražios lūpos, kuriose žaidžia truputį pašalpi šypsena, neretai atrodo dar žavesnės. Bet, pabrėžu, — tik truputį; šypseną neturi virsti grimasa, kaip kad šios grafienės. Ir akys privalo nustelbti tą geidulingą šypseną, bet, deja, tokių akių mūsų mieloji grafienė kaip tik neturi! Neturi ir šiame portrete.

KONTIS. Maloningasis pone, aš be galo nustebintas...

PRINCAS. Kuo būtent? Visa, ką menas gali sukurti doro iš didelių, išsprogusių, pastėrusių, sustingusių it medūzos grafienės akių, jūs, Konti, sąžiningai atlikote. Sąžiningai, pasakiau aš? Ne taip sąžiningai, būtų buvę sąžiningiau. Na, pasakykite pats, Konti, ar galima iš šio portreto spręsti apie originalo charakterį? O juk reikėtų. Išdidumą jūs pavertėt orumu, ironiją — šypseną, polinkį į niūrų svajingumą — švelnia melancholija.

KONTIS (*klek susierzinęs*). Ak mano prince, mes, menininkai, visados tikimės, kad gatavas portretas ras meilų tokį pat karštą, koks jis buvo, tą portretą užsakydamas. Mes tapome meilės akimis, ir tik meilės akys gali vertinti mūsų darbą.

PRINCAS. Gerai jau gerai, Konti! Kodėl gi jūs neatnešėt jo mėnesiu anksčiau? Dėkite jį į šalį. O kieno tasai kitas?

KONTIS (*atneša portretą, nerodydamas jo*). Irgi moters portretas.

PRINCAS. Galėtumėt man jo ir nerodyti. Juk mano idealo čia (*rodo pirštu į kaktą*) arba tiksliau sakant čia (*rodydamas į*

širdį) jis vis tiek neatitiks. Aš norėčiau, Konti, žavėtis jūsų menų, tapant kitokius objektus.

KONTIS. Žavesnių meno kūrinų yra, bet žavesnio objekto, kaip šis, tikrai nėra.

PRINCAS. Kertu lažybų, Konti, kad tai paties menininko širdies valdovė.

Dailininkas parodo portretą

Ką aš matau? Tai jūsų kūrinys? Ar mano fantazijos vaisius? Emilija Galoti!

KONTIS. Kaip, mano prince? Jūs pažįstate šį angelą?

PRINCAS (*stengdamasis susilvardyti, bet neatitraukdamas akių nuo portreto*). Truputį! Tiek, kad susitikęs pažinčiau. Prieš keletą savačių aš mačiau ją su motina vienoj draugijoje per vakarienę. Po to kelis syk susidūriau tik šventose vietose, kur dar nepatogiau buvo į ją spoksoti. Aš pažįstu jos tėvą. Jis nėra mano bičiulis. Tai jis labiausiai priešinosi mano pretenzijoms į Sabionetą. Senas karys, išdidus ir griežtas, bet šiaip kilnus ir sąžiningas!

KONTIS. Tėvas kaip tėvas! Bet čia priešais mus jo dukterė.

PRINCAS. Dievaži, kaip iš veidrodžio išimta! (*Vis dar įsmelgęs akis į portretą*) O Konti, juk jūs žinote, kad menininkui didžiausia pagyra — kai, žiūrint į jo kūrinį, užmirštama pagirti jį patį.

KONTIS. Ir vis dėlto aš anaip tol nesu patenkintas savimi; bet kartu ir labai patenkintas savo nepasitenkinimu. Ak, kodėl mes negalime tapyti tiesiog akimis! Kiek daug nustojama ilgame kelyje nuo akies per ranką iki teptuko! Bet, sakau, aš žinau, kiek čia prarasta, kaip prarasta ir kodėl turėjo būti prarasta, ir kaip tik tuo aš taip didžiuojuos, didžiuojuos labiau, negu visu tuo, ką man pavyko išsaugoti. Nes tie praradimai daugiau, negu visa kita, man leidžia įsitikinti, jog esu tikrai didis menininkas, tik kad mano ranka ne visuomet tokia esti. O gal jūs manote, prince, kad Rafaelis nebūtų buvęs didžiausias tapybos genijus, jeigu jis, nelaimėi, būtų gimęs be rankų? Jūs taip manote, prince?

PRINCAS (*valandėlei atitraukęs žvilgsnį nuo portreto*). Ką jūs sakot, Konti? Ko jūs mane klausėte?

KONTIS. O, nieko, nieko! Plepalai! Aš pamačiau jūsų akyse visą jūsų sielą. Myliu tokias sielas ir tokias akis.

PRINCAS (*apsimestinai šaltai*). Vadinasi, Konti, jūs tikrai laikote Emiliją Galoti viena pirmųjų mūsų miesto gražuolių?

KONTIS. Tikrai laikau? Viena pirmųjų? Pirmųjų gražuolių mūsų mieste? Jūs tyčiojate iš manęs, prince. Arba jūs matėte visą laiką tiek pat mažai, kaip ir girdėjote.

PRINCAS. Mielasis Konti (*vėl įsmeigia akis į portretą*), kaip mes galime pasikliauti savo akimis? Juk vien tik menininkas gali spręsti apie grožį.

KONTIS. Nejaugi kiekvieno žmogaus suvokimas turi laukti menininko sprendimo? Į vienuolyną tokį, kas nori iš mūsų mokytis suprasti grožį! Bet štai, mano prince, ką aš turiu jums pasakyti kaip menininkas: vienu didžiausių pasiekimų mano gyvenime aš laikau tai, kad Emilija Galoti sutiko man pozuoti. Toji galva, tasai veidas, kakta, akys, nosis, lūpos, smakras, tasai kaklas, krūtinė, liemuo, visa jos figūra nuo to laiko tapo man vieninteliu modeliu moteries grožiui studijuoti. Patį portretą, kuriam ji pozavo, gavo jos tėvas, gyvenantis ne čia. O ši kopija...

PRINCAS (*greitai atsigręždamas*). Tikiuosi, Konti, ji dar niekam nepažadėta?

KONTIS. Skirta jums, prince, jei tik jinai jums patiks.

PRINCAS. Jei patiks! (*Šypsodamas*) Kas man kita belieka, Konti, kaip priimti tą jūsų modelį moteries grožiui studijuoti ir padaryti jį savo studijų objektu. O aną portretą neškitės — užsakykit jam rėmus.

KONTIS. Gerai!

PRINCAS. Pačius gražiausius ir prašmatniausius, kokius tik gali padaryti raizytojas. Portretas bus iškabintas galerijoje. O šis liks čia. Su etiudu didelių ceremonijų nedaroma — ir ne iškabინamas jis, o geriau laikomas po ranka. Aš dėkingas jums, Konti, be galo dėkingas. Ir, kaip sakiau, mano valdose menas nepri valo ieškoti duonos, kol aš pats jos turiu. Pasiųskite, mielas Konti, sąskaitą mano išdininkui, ir jis užmokės jums už abu portretus tiek, kiek norėsit. Tiek, kiek jūs pareikalausit, Konti.

KONTIS. Aš, ko gero, imsiu būkštauti, prince, kad jūs norite atlyginti man ne tik už meną, bet ir dar už kai ką?

PRINCAS. Na ir pavydumas tų menininkų! Ne, anaipatol! Tai-
gi, Konti, girdėjot — kiek tik norėsit.

Kontis išeina

Penktoji scena

Princas

PRINCAS. Kiek tik jis nori! (*Atsigręžęs į portretą*) Kad ir
kiek už tave sumokėčiau, kaina vis tiek būtų per mažal O, pui-
kusis meno kūrinys, argi iš tikrųjų tu esi mano? O, jeigu aš
turėčiau ir tave, žaviausias gamtos kūrinys! Ko jūs už ją reika-
laujate, garbingoji motina! Ir ko nori tu, senasis niurzgly! Tik
reikalauk! Tik reikalaukit! Bet dar mieliau aš pirkčiau tave, kerė-
toja, iš tavęs pačios! Tos akys, kupinos žavesio ir kuklumo! O
tos lūpos! Kai jos prabyla, kai jos šypsosi! Ak, tos lūpos! Kaž-
kas eina. Aš dar per daug pavydus, kad rodyčiau tave kitiems.
(*Atgręžia portretą į sieną*) Tai tikriausiai Marinelis. Ir kuriems
galams aš liepiu jį pašaukti! Kokį puikų būčiau turėjęs rytą!

Šeštoji scena

Marinelis, princas

MARINELIS. Atleiskite, maloningasis pone. Aš nesitikėjau,
kad taip anksti būsiu iškviestas.

PRINCAS. Užėjo noras pasivažinėti. Toks gražus buvo ry-
tas. Bet dabar jis jau praėjo, pagaliau ir noras dingo. (*Kiek pa-
tylėjęs*) Kas naujo, Marineli?

MARINELIS. Atrodo, nieko ypatingo. Grafiienė Orsina va-
kar atvyko į miestą.

PRINCAS. Antai guli jos rytmetinis sveikinimas (*rodo į laišką*), o gal ir dar kai kas! Man visiškai neįdomu. Jūs kalbėjote
su ja?

MARINELIS. Argi aš, deja, nesu jos patikėtinis? Bet jei man
tektų dar kartą tapti patikėtinium kokios nors damos, kuri suma-
nytų rimtai jus pamilti, prince, tai...

PRINCAS. Neužsižadėkite, Marineli!

MARINELIS. Taip? Iš tikrųjų, prince? Tai šitaip dar gali atsi-
tikti? O, tai, galimas dalykas, grafiene ne taip jau klysta.

PRINCAS. Šiaip ar taip, labai klysta! Dėl artėjančios mano
santuokos su Masos princese aš pirmiausia turiu nutraukti visus
tuos ryšius.

MARINELIS. Jei vien ši aplinkybė, tai Orsina, žinoma, turė-
tų susitalkyti su savo likimu, panašiai kaip jūs, prince, susitai-
kote su savuoju.

PRINCAS. Bet mano likimas neginčijamai sunkesnis, negu
jos. Mano širdis aukojama nelemtiems valstybės interesams. O
jai pakanka atsiimti savo širdį, nereikia jos atiduoti prieš savo
valią.

MARINELIS. Atsiimti? Kam gi atsiimti, klausia grafiene, jei
anoji yra ne kas kita, kaip žmona, kurią atvedė pas princą ne
meilė, o politika? Šalia tokios žmonos mylimoji visada gali iš-
saugoti savo vietą. Ji bijo būti paaukota ne tokiai žmonai, o...

PRINCAS. Naujai meilužei. Na, ir ką gi? Ir jūs norite pava-
dinti tai nusikaltimu, Marineli?

MARINELIS. Aš? O mano prince, nepainiokit manęs su ta
beprote, kurios žodžius aš kartoju — kartoju iš pasigailėjimo.
Vakar ji mane iš tikrųjų nepaprastai sujaudino. Ji visiškai ne-
norėjo kalbėti apie savo santykius su jumis, dėjosi abejinga ir
šalta. Bet pačiame abejingiausiame pokalbyje jai nejučiomis
išsprūdo žodžiai, užuominos apie kitą, kurie atskleidė visą jos
širdgėlą. Kuo linksmiausiai ji kalbėjo apie liūdniausius daly-
kus, o juokingiausias istorijas pasakojo su tragiškiausiu veido
išraiška. Ji įknibo į knygas, ir aš bijau, kad jos galutinai ją
pribaigs.

PRINCAS. Juk ne kas kita, kaip knygos ir sudrumstė jai
protelį. Betgi jūs, Marineli, norėdamas mane jai gražinti, nesi-
naudosite tuo, ką mane nuo jos kaip tik atstūmė. Jeigu ji ne-
teks proto iš meilės, vadinasi, anksčiau ar vėliau išprotėtų ir be
jos. Na, užteks apie ją! Pakalbėkim apie ką kita. Nejaugi taip
nieko naujo ir nėra mieste?

MARINELIS. Galima sakyti, nieko. Juk šiandien įvyksiančios
grafo Apiano vestuvės — beveik tas pats, kaip ir niekas.

PRINCAS. Grafo Apiano? O su kuo gi? Aš turėčiau žinoti apie jo sužadėtuves.

MARINELIS. Jos buvo laikomos didelėj paslapy. Pagaliau ir nebuvo pagrindo kelti dėl to daug triukšmo. Jūs juoksitės, prince, bet jau tokia jautrių žmonių dalia! Meilė dažnai iškrečia jiems nelemčiausių pokštų. Beturtė, nekilinga mergina sugėbėjo paspėsti jam kilpą, šiek tiek prisidengusi dorybės, širdingumo, sąmojingumo ir nežinau dar kokio žavesio skraiste.

PRINCAS. Kas gali taip besąlygiškai, taip pilnutinai pasiduoti įspūdžiui, kurį jam padaro nekaltybė ir grožis, tas, mano manymu, greičiau vertas pavydo, negu pašaipos. O kuo gi vardu ta laimingoji? Juk, šiaip ar taip, Apianis,— aš žinau, Marineli, kad jūs jo nekenčiate, kaip ir jis jūsų,— vis dėlto grafas Apianis garbingas jaunuolis, gražus, turtingas ir taurus vyras. Labai norėčiau patraukti jį į savo pusę. Aš dar apie tai pagalvosiu.

MARINELIS. Jei tik nebus per vėlu. Nes, kiek esu girdėjęs, jis anaip tol nemano ieškoti sau laimės rūmuose. Jis rengiasi su savo valdove vykti į Pjemonto slėnius — medžios Alpėse laukinės ožkas ir jaukins švilpikus. Ir kas jam belieka daryti? Juk čia dėl nelygios santuokos, kuriai jis ryžtasi, jo karjera bus baigta. Visų geriausiųjų namų durys nuo šiol jam užsidarys.

PRINCAS. Ak, tie jūsų geriausieji namai su visais jų ceremonialais ir varžtais, kur viešpatauja vien nuobodis, o neretai ir menkystė. Bet sakykit, kas gi yra toji, dėl kurios jis taip aukojasi.

MARINELIS. Tai kažkokia Emilija Galoti.

PRINCAS. Kaip, Marineli? Kažkokia...

MARINELIS. Emilija Galoti.

PRINCAS. Emilija Galoti? Negali būti!

MARINELIS. Tikras dalykas, maloningasis pone.

PRINCAS. Ne, sakau jums, ne, to negali būti! Jūs supainiojot vardus. Galočių giminė plati. Ji gali būti Galoti, bet ne Emilija Galoti, ne Emilija!

MARINELIS. Emilija, Emilija Galoti!

PRINCAS. Vadinas, yra dar viena tokiu pat vardu. Jūs gi sakėt — kažkokia Emilija Galoti, kažkokia. Tik kvailys gali taip kalbėti apie tikrąją...

MARINELIS. Jūs labai susijaudinęs, maloningasis pone. Ne-gi jūs tą Emiliją pažįstat?

PRINCAS. Klausiu aš, Marineli, o ne jūs. Emilija Galoti? Pul-kininko Galočio iš Sabionetos duktė?

MARINELIS. Taip, ta pati.

PRINCAS. Ta, kur gyvena su motina čia, Guastaloj?

MARINELIS. Taip, ta pati.

PRINCAS. Netoli Visų Šventųjų bažnyčios?

MARINELIS. Taip, ta pati.

PRINCAS. Žodžiu... (*Puola prie portreto ir paduoda jį Mari-nellui*) Štai! Šita? Šita Emilija Galoti? Išstark dar kartą tą savo prakeiktą „taip, ta pati“ ir smok man durklu į širdį!

MARINELIS. Taip, ta pati.

PRINCAS. Budeli! Šita? Šita Emilija Galoti taps šiandien...

MARINELIS. Grafiene Apiani!

Princas stverla portretą iš Marinelio rankų ir sviedžia jį į šalį

Jungtvių apeigos įvyks be iškilmių jos tėvo dvare prie Sa-bionetos. Apie vidudienį ten vyksta motina, duktė, grafas ir, ga-limas daiktas, keletas artimų bičiulių.

PRINCAS (*beviltiškai susmukdamas krėsle*). Jei taip, aš žu-vęs! Jei taip, aš nebenoriu daugiau gyventi!

MARINELIS. Kas gi jums yra, maloningasis pone?

PRINCAS (*vėl pašokdamas*). Išdavike! Kas man yra? Aš gi ją myliu! Aš ją dievinu! Jūs gi turėtumėt tai žinoti, seniai tu-rėtumėt tai žinoti,— jūs visi, kurie norėtumėt, kad aš amžinai vilkčiau gėdingus padūkusius Orsinos pančius! Bet kad jūs, Ma-rineli, jūs, kuris taip dažnai įtikinėjote mane savo nuoširdžiausia draugyste,— o, kunigaikščiai neturi draugų, negali turėti drau-gų! — kad jūs, jūs galėjote lig šiol taip veidmainiškai, taip klas-tingai slėpti nuo manęs gresiantį mano meilei pavojų!.. Jeigu aš jums kada nors atleisiu, tegu niekados negausiu savo nuo-dėmių atleidimo!

MARINELIS. Aš neberandu žodžių, prince,— net jeigu ir leistumėt man pareikšti jums savo nuostabą. Jūs mylit Emiliją Galoti! Tada į jūsų priesaiką aš irgi atsakysiu priesaika: tegul mane apleidžia visi angelai ir šventieji, jei aš bent kiek įtariau

ar ką nors žinojau apie šią meilę! Lygiai tą patį galiu prisiekti ir Orsinos vardu. Jos įtarimai nukreipti visai kita linkme.

PRINCAS. Tad atleiskite, Marineli (*puola markizui į glėbį*), ir užjaukite mane.

MARINELIS. Ką gi, prince! Dabar matote savo slapumo vaisius! „Kunigaikščiai neturi draugų, negali turėti draugų.“ O jei taip, tai kodėl? Todėl, kad jie nenori jų turėti. Šiandien jie pagerbia mus savo pasitikėjimu, atskleidžia slaptingiausius savo troškimus, atveria mums savo visą sielą, o rytoj mes jiems vėl tokie svetimi, lyg jie niekad su mumis nė vienu žodžiu nebūtų apsiėmę.

PRINCAS. Ak Marineli, kaip aš galėjau patikėti jums tai, ko nedrįsau net sau pačiam prisipažinti?

MARINELIS. Vadinasi, dar labiau nedrįsote prisipažinti jūsų kančių kaltininkei?

PRINCAS. Jai? Visos mano pastangos pasikalbėti su ja antrą kartą buvo bergždžios.

MARINELIS. O pirmąkart...

PRINCAS. Aš kalbėjau su ja... O, aš išeisiu iš proto! Kiek aš dar turėsiu jums pasakoti? Juk matote, kad aš nerandu sau vietos! Ko čia klausinėjate, kaip visa tai įvyko? Išgelbėkit mane, jei galite, o paskui klausinėkite.

MARINELIS. Gelbėti? Ir ką čia gelbėti? Jei jūs, maloningasis pone, pavėlavote prisipažinti Emilijai Galoti, tai dabar prisipažinkite grafienei Apiani. Prekė, kurios negalima pirkti iš pirmųjų rankų, perkama iš antrųjų, ir neretai šitokia prekė esti žymiai pigesnė.

PRINCAS. Kalbėkite rimtai, Marineli, rimtai, arba...

MARINELIS. Žinoma, ir žymiai blogesnė...

PRINCAS. Jūs darotės įžūlus!

MARINELIS. Be to, grafas rengiasi apleisti šį kraštą. Taigi reikėtų sugalvoti ką nors kita.

PRINCAS. Ką būtent? Mielasis, gerasis Marineli, pagalvokit už mane. Ką jūs darytumėt mano vietoj?

MARINELIS. Visų pirma į menkniekius žiūrėčiau kaip į menkniekius ir pasakyčiau sau, jog ne be reikalo esu valdovas.

PRINCAS. Nekalbėkite man apie valdžią, kurios aš čia negaliu panaudoti. Sakote, šiandien? Jau šiandien?

MARINELIS. Tikrai šiandien tatal turi įvykti. O patalsyti negalima tik to, kas jau įvyko. (*Kiek pagalvojęs*) Ar leidžiate man, prince, veikti visiškai savo nuožiūra? Ar pritarsite viskam, ką aš darysiu?

PRINCAS. Viskam, Marineli, viskam, kas galėtų nukreipti nuo manęs šį smūgį.

MARINELIS. Jei taip, tai negaiškime laiko. Bet jūs nepasilikite mieste. Tuoju pat važiuokit į savo pilį, į Dozalą. Pro ten kaip tik eina kelias į Sabionetą. Jei man nepavyks greitai pašalinti grafo, tai aš manau... Bet ne, ne! Jis tikriausiai pateks į tuos spąstus. Jūs gi norite, prince, ryšium su jūsų jungtuvėmis pasiūsti į Masą savo pasiuntinį? Tegul tuo pasiuntiniu bus grafas, su sąlyga, kad jis išvažiuos dar šiandien. Suprantate?

PRINCAS. Puiku! Atvežkit jį pas mane. Eikit, skubėkit. Aš tuoju pat sėdu į karietą.

Marinelis išeina

Septintoji scena

Princas

PRINCAS. Tuoju! Tuoju! Kurgi jis? (*Dalrosi portreto*) Ant grindų? Tai jau per daug! (*Pakeldamas portretą*) Dar pasigrožėti tavimi? Ne, daugiau nebegaliu! Kam dar labiau gilinti žalzdą? (*Stato portretą į šalį*) Ilgai aš kankinaus ir dūsavau, ilgiau, negu reikėjo, ir nieko nedariau! Kad kiek, per tokį savo apsileidimą viską būčiau praradęs! O jei ir dabar jau viskas prarasta? Jei Marinelis nieko nesugebės padaryti? Kodėl aš turėčiau vien tik juo pasikliauti? Kiek prisimenu, šiuo metu (*žlūri į laikrodį*), kaip tik šią valandą pamaldžioji mergina kasdien eina pas domininkonus mišių klausyti. O jeigu aš pamėginčiau tenai su ja pasikalbėti? Bet šiandien, jos vestuvių dieną, šiandien jai rūpės kiti dalykai, o ne mišios. Bet ką gali žinoti? Reikia pamėginti. (*Skambina ir greitosiomis renka nuo stalo poplerius*)

Ieina kamerdineris

Karietą! Ar iš patarėjų dar nieko nėra?

KAMERDINERIS. Kamilas Rota.

PRINCAS. Tegul įeina.

Kamerdineris išeina

Tik kad ilgai manęs netrukdytų. Šisysk, nei! Kitą kartą aš mielai skirsiu daugiau laiko visoms jo abejonėms. Tiesa, čia dar buvo kažkokios Emilijos Brunesci prašymas. (*Ieško jo*) A, štai jis. Bet, mielioti Brunesci, jeigu tavo užtarėja...

Aštuntoji scena

Kamilas Rotas su popieriais, princas

PRINCAS. Prašom, Rota, įeikite. Čia viskas, ką aš ši rytą peržvelgiau. Džiuginančio mažai! Jūs patys matysit, kas čia reikia daryti. Imkite.

KAMILAS ROTA. Gerai, maloningasis pone.

PRINCAS. Štai čia dar prašymas, kažkokios Emilijos Galot... tai yra Brunesci. Aš jau uždėjau rezoliuciją, kad sutinku. Vis dėlto tai ne toks jau paprastas reikalas — vykdyti neskubėkit, dar palaukit. Arba galite ir nelaukti, jūsų valia.

KAMILAS ROTA. Čia ne mano valia, maloningasis pone.

PRINCAS. Ką ten dar turit? Ką nors pasirašyti?

KAMILAS ROTA. Reikėtų pasirašyti mirties nuosprendį.

PRINCAS. Mielai. Duokit šen, greičiau!

KAMILAS ROTA (*apstulbęs žiūri į princą*). Mirties nuosprendį, aš sakiau.

PRINCAS. Girdėjau, girdėjau. Jau būčiau ir pasirašęs. Labai skubu.

KAMILAS ROTA (*peržiūrinėdamas savo raštus*). Matyt, būsiu jo nepasiėmęs! Atleiskite, maloningasis pone. Galima tą reikalą atidėti iki rytojaus.

PRINCAS. Žinoma, galima. Imkite greičiau viską, aš turiu važiuoti. Rytoj, Rota, apie tai pakalbėsiu! (*Išeina*)

KAMILAS ROTA (*linguodamas galvą, surenka raštus ir eina link durų*). Mielai? Mirties nuosprendį — mielai? Šią akimirką aš neduočiau jo pasirašyti, net jeigu tai būtų ir mano vienintelio sūnaus žudikas. Mielai, mielai! Man tiesiog per širdį eina tasai jo siaubingas „mielai“!

ANTRASIS VEIKSMAS

Salė Galočių namuose

Pirmoji scena

Klaudija Galotė, Piras

KLAUDIJA (*išeidama kreipiasi į Pirą, įėjusį iš kitos pusės*). Kas ten atšiuoliavo į kiemą?

PIRAS. Mūsų ponas, meldžiamoji.

KLAUDIJA. Mano vyras? Nejaugi?

PIRAS. Jis eina man iš paskos.

KLAUDIJA. Taip nelauktai? (*Skuba pasitikti*) Ak, mano mielas!..

Antroji scena

Tie patys, Odoardas Galotė

ODOARDAS. Labas rytas, brangioji! Tai bent staigmena, tiesa?

KLAUDIJA. Ir dar kokia maloni! Jeigu tai vien tik staigmena.

ODOARDAS. Nieko daugiau! Būk rami. Šios dienos laimė pažadino mane taip anksti; rytas buvo toks puikus, o kelias toks artus; aš žinojau, kad jūs čia visi užsiėmę. Pagalvojau, kad ko nors nepamirštumėt. Žodžiu: atvykstu, pasižiūriu ir tuojau pat grįžtu atgal. O kur Emilija? Tikriausiai puošiasi?..

KLAUDIJA. Puošia savo sielą! Ji pamaldose. „Šiandien labiau, negu bet kada, turiu melsti aukščiausiąjį malonės“, — pasakė ji, metė viską ir, pasiėmusi šydą, išskubėjo...

ODOARDAS. Pati viena?

KLAUDIJA. Juk čia vos keli žingsniai...

ODOARDAS. Ir vieną žengus, galima suklypti!

KLAUDIJA. Nepykkit, mano brangusis, elkit į vidų, pailsėsit valandėlę ir užkąsit, jei bus noro.

ODOARDAS. Gerai, Klaudija, bet jai nereikėjo eiti vienai.

KLAUDIJA. O jūs, Pirai, likite čia prieškambarį ir neleiskite šiandien jokių lankytojų...

Trečioji scena

Piras ir netrukus Andželas

PIRAS. Kurie lenda vien iš smalsumo... Ir ko tik manęs neklausinėjo per šią valandą! Kas ten dar?

ANDŽELAS (*pusiau išlįsdamas iš už kulisų; trumpu apsiaustu prisidengęs veidą, skrybėlę užsimaukšlinęs ant akių*). Pirai!.. Pirai!..

PIRAS. Pažįstamas?

Andželas įeina ir atsilapoja apsiaustu

O dieve! Andželai? Tu?

ANDŽELAS. Kaip matai. Aš jau seniai slankioju aplink namus, norėdamas su tavim pakalbėti. Tik vieną kitą žodį!

PIRAS. Ir tu drįsti vėl viešai rodytis? Juk po paskutinės žmogžudystės tu esi paskelbtas už įstatymo ribų; už tavo galvą paskirta premija...

ANDŽELAS. Bet aš nemanau, kad tu norėtum ją uždirbti?

PIRAS. Ko gi tu nori? Susimildamas, neužtrauk ant mano galvos nelaimės.

ANDŽELAS. Ar su šituo? (*Rodo jam kapšelį su pinigais*) Imk! Jis priklauso tau!

PIRAS. Man?

ANDŽELAS. Užmiršai? Vokietis, tavo buvęs šeimininkas...

PIRAS. Tylėk!

ANDŽELAS. Kurį tu atvedei į mūsų spąstus kelyje į Pizą...

PIRAS. Jei mus kas išgirstų!

ANDŽELAS. Jis teikėsi palikti mums labai vertingą žiedą. Tu šito nežinojai? Jis buvo per daug brangus, tasai žiedas, ir mes negalėjome tuojau pat, nesukeldami įtarimo, paversti jį pinigais. Bet pagaliau man tai pavyko. Aš gavau už jį šimtą pistolių, ir štai čia tavo dalis. Imk!

PIRAS. Man nieko nereikia, turėkis viską sau.

ANDŽELAS. Žinokis! Jei tau vis viena, už kiek tu parduodi savo galvą... *(Apsimeta vėl norįs įsikišti kapšeljį į kišenę)*

PIRAS. Na, duokš gi! *(Ima kapšeljį)* O ką dabar? Nejaugi tu tik dėl šito ieškojai manęs...

ANDŽELAS. Tau atrodo neįtikėtina? Niekšas! Ką tu apie mus galvoji? Kad mes galime pasisavinti kieno nors uždarbį? Gal taip ir daro vadinamieji dori žmonės, bet mes — ne. Lik sveikas! *(Lyg ir rengiasi išeiti, bet vėl grįžta atgal)* Vis dėlto norėčiau tave šio to paklausti. Ką tik atjojo į miestą vienui vienas senasis Galotis. Ko jam čia prireikė?

PIRAS. Nieko jam neprireikė — tai paprasčiausias pasiljodinėjimas. Šįvakar dvare, iš kur jis atjojo, jo duktė bus sutuokta su grafu Apianiu. Jis nekantrauja, laukdamas tos valandos...

ANDŽELAS. Ir greitai jos atgal?

PIRAS. Taip greitai, kad užtikis tave čia, jei dar ilgiau užsibūsi. Bet juk tu neketini kėsintis į jo gyvybę? Saugokis. Jis toks žmogus...

ANDŽELAS. Lyg aš jo nepažinčiau? Argi netarnavau jo daliny? Jei tik būtų galima tikėtis iš jo ką nors laimėti!.. O kada išvyksta jaunieji?

PIRAS. Apie vidurdienį.

ANDŽELAS. Ir su didele palyda?

PIRAS. Viena vienintele karieta — motina, duktė ir grafas. Keletas bičiulių atvyks iš Sabionetos kaip liudininkai.

ANDŽELAS. O tarnų?

PIRAS. Tik du, neskaitant manęs, nes aš turėsiu joti priekyje.

ANDŽELAS. Tai gerai. Ir dar viena: kieno karieta? Jūsų ar grafo?

PIRAS. Grafo.

ANDŽELAS. Prastai! Be stipraus vežėjo, jis dar turi ir fo-
reiterį. Taigi!..

PIRAS. Stebiuosi! Ko gi tu nori? Ar verta stengtis dėl tų ke-
lių blizgučių, kuriais gali būti pasipuošusi nuotaka?

ANDŽELAS. Verta dėl pačios nuotakos!

PIRAS. Ir aš turiu būti šio nusikaltimo bendrininku?

ANDŽELAS. Tu joji priekyje. Ir jok sau, nekreipdamas į nie-
ką dėmesio.

PIRAS. Jokiu būdu!

ANDŽELAS. Kaip? Tai gal tu nori suvaidinti sąžiningą tarną.
Vyrut! Man rodos, tu mane pažįsti! Tik pamėgink išsiplepėti!
Tik tegul kas nors bus ne taip, kaip tu man papasakojai!..

PIRAS. Bet, Andželai, dėl dievo meilės!..

ANDŽELAS. Daryk tai, ką turi daryti! (*Išeina*)

PIRAS. Ak! Leisk tik velniui įsikibti į vieną plauką, ir tu
amžinai būsi jo naguose! O, aš nelaimingas!

Ketvirthoji scena

Odoardas ir Klaudija Galočiai, Piras

ODOARDAS. Labai jau ilgai ji negrįžta...

KLAUDIJA. Dar valandėlę, Odoardai! Jai bus skaudu, jeigu
ji tavęs nepamatys.

ODOARDAS. Man reikia dar užsukti pas grafą. Laukiu ne-
sulaukiu tos akimirkos, kada galėsiu pavadinti tą garbingą jau-
nuolį savo sūnum. Aš negaliu juo atsižavėti, ypač mane žavi jo
nusistatymas apsigyventi savo tėvonijos slėniuose.

KLAUDIJA. Man plyšta širdis apie tai pagalvojus. Šitaip vi-
siškai jos netekti, savo vienintelės mylimos dukrelės?

ODOARDAS. Ką tu vadini jos netekti? Žinoti, kad ji yra
meilės glėbyje? Nepainiok džiaugsmo, kurį ji tau teikia, su jos
pačios laime. Ko gero, gali atnaujinti mano seną įtarimą, kad
daugiau triukšmingas aukštuomenės gyvenimas ir pramogos,
daugiau kunigaikščio rūmų artumas, negu reikalas tinkamai iš-
auklėti mūsų dukterį, paskatino tave likti su ja čia mieste, toli
nuo vyro ir tėvo, kuris jus taip nuoširdžiai myli.

KLAUDIJA. Kaip neteisingai tu kalbi, Odoardai! Bet leisk man šiandien tik viena pasakyti dėl šio miesto ir to rūmų artumo, kurių taip nekenčia tasai griežtas tavo dorovingumas. Čia, tiktai čia meilė galėjo sujungti tuos, kurie buvo vienas kitam suverti. Tiktai čia grafas galėjo surasti Emiliją ir ją surado.

ODOARDAS. Su šituo aš sutinku. Bet, mieloji Klaudija, argi galima kalbėti apie tavo teisybę, net jei visa šio reikalo atomazga ir pateisina tave? Gerai, kad tasai miestietiškas auklėjimas taip baigėsi! Nesidėkime išminčiais ten, kur mums tik pasisėkė! Gerai, kad viskas taip susiklostė! Na, o dabar vienas kitam skirti jaunuoliai susitiko ir tegul vyksta ten, kur juos šaukia tyrumas ir ramybė! Ir ką čia grafui veikti? Lankstytis, pataikauti, keliaklupsčiauti, ieškoti būdų, kaip išstumti visokius Marinelius, kad galų gale padarytų karjerą, kurios jis visai nesiekia? Kad susilauktų garbės, kurios jis visai nevertina? Pirai!

PIRAS. Klausau, pone.

ODOARDAS. Eik ir nuvesk mano arklių prie grafo namų. Aš tuojau ten ateisiu ir vėl sėsiu į balną.

P i r a s išeina

Kuriems galams grafui čia tarnauti, jei ten jis pats galės įsakinėti? Be to, nepamiršk, Klaudija, kad dėl mūsų dukters jo santykiai su princu galutinai pašlis. Princas nekenčia manęs...

KLAUDIJA. Gal mažiau, negu tu baiminies.

ODOARDAS. Baiminuos! Būta ko čia man baimintis!

KLAUDIJA. Ar aš tau nesakiau, kad princas matė mūsų dukterį?

ODOARDAS. Princas? O kurgi būtent?

KLAUDIJA. Pas kanclerį Grimaldį, per paskutinį pobūvį, kurį jis pagerbė savo apsilankymu. Jis buvo Emilijai toks malonus...

ODOARDAS. Malonus?

KLAUDIJA. Taip ilgai su ja kalbėjosi...

ODOARDAS. Kalbėjosi su ja?

KLAUDIJA. Atrodo, buvo labai susižavėjęs jos linksmumu ir sąmoju...

ODOARDAS. Labai susižavėjęs?

KLAUDIJA. Taip kėlė į padanges jos grožį...

ODOARDAS. Kėlė į padanges? Ir tu man pasakoji visa tai su tokiu pasigėrėjimu? O Klaudija, Klaudija! Tuščia, neišmanėlė motina!

KLAUDIJA. Ką tu kalbi?

ODOARDAS. Na, gerai, gerai! Nebekalbėsim daugiau. Ak, kai tik įsivaizduoju... Tur būt, nėra kitos tokios vietos, kur būtų galima tikriau suduoti man mirštamą smūgį. Gašlus niekšas, kuris žavisi savo auka, dega aistra... Klaudija, Klaudija! Jau vien pagalvojęs apie tai, aš netveriu pykčiu. Tu privalėjai man tuojau pat pranešti. Bet gana, šiandien aš nenoriu tau priekaištauti. Bet jei čia dar ilgiau užtruksiu (*Klaudija nutveria jį už rankos*), tai, ko gero, neiškęsiu nepasakęs ko nors nemalonaus. Taigi leisk mane, leisk! Sudie, Klaudija! Linkiu jums laimingai atvažiuoti!

Penktoji scena

Klaudija Galoti

KLAUDIJA. Kas per žmogus! Koks atšiaurus dorovingumas! Jeigu tik galima jį taip pavadinti. Viskas jam atrodo įtartina, viskas baustina! O jeigu tai reiškia pažinti žmones,—kas tada norėtų juos pažinti? Bet kurgi Emilija? Jis jos tėvo priešas: vadinas... vadinas, jei jis atkreipė į dukterį dėmesį, tai tik tam, kad suterštų jo gerą vardą?

Šeštoji scena

Emilija ir Klaudija Galoti

EMILIJA (*įbėga balsiai sumišusi*). Kokia laimė! Kokia laimė! Pagaliau ištrūkau! O gal jis atsekė paskui mane? (*Nusimeta šydą ir pamato motiną*) Jis neatsekė, mamyt? Ačiū dievui, ne!

KLAUDIJA. Kas tau, dukrele? Kas tau?

EMILIJA. Nieko, nieko...

KLAUDIJA. Ir taip klaikiai dairaisi aplinkui? Ir drebi visa?

EMILIJA. Ko tik aš neprisiklausiau! Ir kur, kur viso to turėjau klausytis!

KLAUDIJA. Aš maniau, kad tu bažnyčioj...

EMILIJA. Ten aš ir buvau! Bet ką reiškia nedorėliui bažnyčia ir altorius? Ak mamytel! (*Puola motinai į glėbį*)

KLAUDIJA. Pasakok, dukrele! Išsklaidyk mano baimę. Kas gi baisaus tau galėjo nutikti ten, šventoje vietoje?

EMILIJA. Šiandien mano malda turėjo būti tokia nuoširdi, tokia karšta, kaip niekados; ir niekados ji dar nebuvo tokia padrika, kaip šiandien.

KLAUDIJA. Visi mes esame žmonės, Emilija. Ir sugebėjimas melstis ne visuomet priklauso nuo mūsų. Noras melstis — dangui taip pat malda.

EMILIJA. O noras nusidėti — nuodėmė.

KLAUDIJA. Šito mano Emilija negalėjo norėti.

EMILIJA. Ne, mamyt, dieviškoji malonė neleido man taip žemai nupulti. Bet svetima nedorybė ir prieš mūsų valią gali padaryti mus nuodėmės bendrininkais!

KLAUDIJA. Nurimk! Susikaupk, kiek gali, ir greitai sakyk man, kas atsitiko.

EMILIJA. Vos tik aš atsiklaupiau — kiek atokiau nuo altoriaus, negu paprastai, nes truputį pavėlavau, — vos tik susikaupiau malda, kaip kažkas atėjo ir sustojo man už nugaros. Visai prie pat manęs! Aš negalėjau pasitraukti nei į priekį, nei į šoną, nors ir kaip norėjau, — bijojau, kad kito malda nesutrukdytų man melstis. Malda! Štai ko aš labiausiai bijojau. Bet netrukus prie pat savo ausies, po gilaus atodūsio, išgirdau ne kokios nors šventosios vardą, bet — nepykit, motule, — jūsų dukters vardą! Savo vardą!.. O, kad griaustinio trenksmai būtų sukliudę man toliau klausytis! Jis kalbėjo apie grožį, apie meilę... Skundėsi, kad diena, kuri atneš man laimę, padarys jį nelaimingą visam gyvenimui. Jis maldavo ir prisiekinėjo, o aš turėjau viso to klausytis. Bet aš neatsigrėžiau ir dėjausi nieko negirdinti... Ką daugiau aš galėjau daryti? Melsti savo angelą sargą, kad jis apkurtintų mane, — tegu ir visam gyvenimui! Ir aš prašiau šito; tai buvo vienintelis dalykas, ko galėjau maldauti. Pagaliau atėjo laikas atsistoti, nes mišios baigėsi. Aš bijojau atsigręžti. Bijojau pamatyti tą, kuris drįso taip įžūliai elgtis. O kai atsisukau, kai pamaciau jį...

KLAUDIJA. Ką tokį, dukrele?

EMILIJA. Įspėkit, motule, įspėkit... Maniau skradžiai žemę prasmegsiu. Jį patį!

KLAUDIJA. Ką jį patį?

EMILIJA. Prinčą.

KLAUDIJA. Prinčą! O, tebūnie palaimintas tavo tėvo nekant-
rumas! Jis ką tik buvo čia ir nepanoro tavęs laukti.

EMILIJA. Mano tėvas buvo čia? Ir nenorėjo manęs palaukti?

KLAUDIJA. Jei tu, tokia susijaudinusi, ir jam būtum visa tai papasakojusi!

EMILIJA. Na ir kas, mamytė? Ką jis būtų įžiūrėjęs mano el-
gesyje smerktino?

KLAUDIJA. Nieko! Tiek pat, kiek ir manajame. Bet vis dėl-
to, vis dėlto... Ak, tu nepažįsti savo tėvo! Pykčio apimtas, jis
neskirtų nekaltos nusikaltimo aukos nuo nusikaltėlio. Įtūžio pa-
gautas, jis, ko gero, pamanytų, jog aš čia esu iniciatorė, nors
aš negalėjau viso to nei sukliudyti, nei numatyti. Bet toliau,
dukrele, toliau! Kai pažinai prinčą, tikiuos, sugebėjai kaip rei-
kiant susitvardyti, kad vienu žvilgsniu išreikštum jam visą
panieką, kurios jis nusipelnė.

EMILIJA. Ne, mamyt, šito nebuvo. Pažinusi prinčą iš pirmo
žvilgsnio, aš pritrūkau drąsos pažvelgti į jį dar kartą. Aš pa-
bėgau...

KLAUDIJA. Ir princas paskui tave...

EMILIJA. Šito aš nežinojau, tik priebažnytyje pajutau, kaip
kažkas pačiupo mane už rankos. Tai buvo jis! Iš gėdos aš turė-
jau sustoti: juk jei būčiau mėginusi pasprukti, praeiviai būtų
tuojau atkreipę į mus dėmesį. Tai buvo viskas, ką aš pajėgiau
suvokti arba ką dabar pajėgiu prisiminti. Jis kalbėjo, ir aš jam
atsakinėjau. Tačiau ką jis kalbėjo, ką aš jam atsakinėjau, šito
negaliu prisiminti, motule; kai prisiminsiu, papasakosiu. Dabar
aš ničnieko nežinau. Visiškai netekau galvos. Veltui stengiuosi
prisiminti, kaip aš nuo jo pasprukau ir išbėgau iš priebažnyčio.
Atsipeikėjau tik gatvėje, bet dar ir tada girdėjau, kaip jis seka
paskui mane, girdėjau, kaip eina kartu su manim į namus, lipa
su manim laiptais aukštyn...

KLAUDIJA. Baimės akys didelės, dukrele! Aš niekados ne-
pamiršiu, kokia tu įpuolei pro duris. Ne, jis negalėjo drįsti taip
toli sekti... O dieve, dieve! Jei tavo tėvas tai žinotų!.. Kaip jis

niršo, kai sužinojo, kad princas neseniai matė tave ir kad tu jam patikai! Bet nusiramink, dukrele! Laikyk visą šį nuotykį sapnu. Pagaliau ir pasekmių jis turės mažiau, negu sapnas. Šiandien tu iškart atsikratysi nuo visų persekiojimų.

EMILIJA. Ne, mamyt! Grafas turi tai žinoti. Aš turiu jam viską papasakot.

KLAUDIJA. Dėl dievo meilės, nereikia! Kam? Kuriems galams? Nejaugi tu nori dėl menkniečio, dėl visiško nieko sukelti jam nerimą? O jeigu jis iškart ir neims nerimauti, tai žinok, vaikeli, kad nuodai, kurie nepaveikia tuojau pat, dėl to anaipatol nėra mažiau pavojingi. Kas nedaro jokio išpūdžio įsimylėjėliui, tas gali paveikti vyrą. Įsimylėjęs net gali jaustis paglostytas, kad nugalėjo tokį galingą varžovą. Bet kai jis nugalėjo... ak vaikeli mano, tada įsimylėjęs dažnai tampa visai kitu žmogumi. Tesaugo tave nuo šito tavo laimingoji žvaigždė.

EMILIJA. Jūs gi žinot, motule, kaip mielai aš visados pasikliauju jūsų išmintim. Bet jeigu jis iš kitų lūpų sužinotų, kad princas šiandien kalbėjo su manim? Ar toks mano nutylėjimas anksčiau ar vėliau nepadidintų jo nerimo? Man rodos, kad taip, ir kad būtų geriau nieko nuo jo neslėpti.

KLAUDIJA. Silpnybėl įsimylėjusios silpnybėl! Ne, dukrele, nieku būdu! Nesakyk jam nieko. Tegu jis nieko nežino!

EMILIJA. Lai bus taip, motule! Aš nusilenkiu jūsų valiai. Ak! (*Giliai atsidusęs*) Tartum akmuo nuslinko nuo širdies. Koks aš kvailas, baikštus padaras! Ar ne tiesa, mamyte? Juk galėjau elgtis visai kitaip ir nė kiek nebūčiau pažėminusi savo orumo.

KLAUDIJA. Aš nenorėjau tau šito sakyti, dukrele, kol pati susiprotėsi. Aš žinojau, kad, kai tik atsikvošėsi, sveikas protas tau padiktuos šitai. Princas galantiškas. Tu nepratusi klausytis bereikšmių galantiškų kalbų. Paprastas mandagumas čia virsta jausmu, meilėkavimas — priesaika, įgeidis — noru, o noras — ketinimu. Niekas tokioje kalboje skamba kaip viskas, o viskas čia yra tas pats, kaip ir niekas.

EMILIJA. O motule! Vadinas, dėl savo baikštumo aš galėjau pasirodyti be galo juokinga! Taigi tegul mano mielas Apianis nieko apie tai nežino! Jis lengvai galėtų palaikyt mane daugiau garbėtroška, negu dorovinga. Bet štai ir jis pats! Tai jo eiseną.

Septintoji scena

Tie patys ir grafas Apianis

APIANIS (*įeina susimąstęs ir panarinęs galvą, nepastebi Emilijos, kol ji pati prišoka jo pasitikti*). Ak mano brangioji! Atėjęs į prieškambarį, visai nesitikėjau jus čia sutikti.

EMILIJA. Aš norėčiau, ponas grafe, kad jūs būtumėt linksmas ir tada, kai nesitikit manęs sutikti. Jūs taip iškilmingai nusiteikę, toks rimtas? Argi ši diena neverta džiugesnės nuotaikos?

APIANIS. Ji verta daugiau, negu visas mano gyvenimas. Ši diena žada man tiek laimės, kad, galimas daiktas, kaip tik dėl tos laimės aš ir esu toks rimtas arba, kaip jūs išsireiškėt, brangioji, taip iškilmingai nusiteikę. (*Pastebėjęs moliną*) A, ir jūs čia, maloningoji ponია! Greitai galėsiu pavadinti jus švelnesniu vardu.

KLAUDIJA. Jis bus man brangiausias pasididžiavimas. Kokia tu laiminga, Emilija! Ir kodėl tavo tėvas nepanoro pasidžiaugti kartu su mumis?

APIANIS. Aš ką tik išrūkau iš jo glėbio arba tikriau — jis iš manojo. Koks žmogus tas jūsų tėvelis, brangioji Emilija! Visų vyriškų dorybių pavyzdys! Kokie taurūs jausmai užlieja mano sielą, kai aš susitinku su juo! Niekados neįaučiu tokio didelio ryžto nuolat būti geras ir taurus, kaip jį matydamas ar apie jį galvodamas. Ir kaipgi kitaip, jei ne įgyvendindamas šį savo ryžtą, aš galėčiau būti vertas garbės pasivadinti jo sūnum — būti jūsų, brangioji Emilija?

EMILIJA. Ir jis nenorėjo manęs palaukti!

APIANIS. Man rodos, todėl, kad toks trumpas pasimatymas su savo Emilija būtų per daug jį sujaudinęs, sukrėtęs visą jo sielą.

KLAUDIJA. Jis manė rasiąs tave besipuošiančią vestuvėms, o išgirdo...

APIANIS. Tai, ką aš su nuoširdžiausiu susižavėjimu išgirdau iš jo. Puiku, brangioji Emilija! Aš turėsiu pamaldžią žmoną, kuri nesididžiuoja savo dievotumu.

KLAUDIJA. Bet, mano vaikai, kalbant apie vieną reikalą, nereikia pamiršti kitų! Tau jau metas, Emilija!

APIANIS. Kur metas, maloningoji ponia?

KLAUDIJA. Negi jūs ją kaip stovi ir vesite prie altoriaus, ponas grafe?

APIANIS. Tiesa, tik dabar pastebėjau. Kas gali, žiūrėdamas į jus, Emilija, kreipti dėmesį į jūsų apdarą? O kodėl ir ne taip, kaip stovi?

EMILIJA. Ne, mano brangusis grafe, ne taip, ne visai taip. Bet ir nedaug ką puošniau, nedaug. Aš bematant persirengsiul Nesidėsiu nieko, ničnieko iš tų brangių papuošalų, kuriuos jūs man teikėtės dovanoti! Nieko, ničnieko, kas tikėtų tik prie tų brangenybių. Aš jų nekėsciau, visų tų papuošalų, jeigu jie nebūtų jūsų dovana. Juk net triskart jie man prisisapnavo...

KLAUDIJA. Nejaugi! Aš nieko nė nežinojau.

EMILIJA. Sapnavau, tarytum aš užsidėjau vėrinį ir staiga kiekvienas akmenukas pavirto perlu. O perlai, motule, perlai reiškia ašaras.

KLAUDIJA. Vaikeli! Tavo sapno aiškinimas miglotesnis už patį sapną. Juk perlus tu visada labiau mėgai, negu brangakmeniui!

EMILIJA. Žinoma, motule, žinoma...

APIANIS (*susimąstęs, liūdnai*). Reiškia ašaras! Reiškia ašaras.

EMILIJA. Kaip? Jus tai stebina? Jus?

APIANIS. Taip, man reikėtų gėdytis... Bet kai žmogui lenda į galvą liūdnos mintys...

EMILIJA. O kodėl liūdnos? Žinote, ką aš sugalvojau? Atsimenat, kaip aš buvau apsirengus ir kaip atrodžiau, kai pirmą kart jums patikau? Ar dar atsimenat?

APIANIS. Ar aš dar atsimenu? Kitokios aš jūsų nė neįsivaizduoju ir matau jus šitokią net tada, kai jūs esate ne šitokia.

EMILIJA. Vadinas, suknelė tokios pat spalvos, tokio pat sukirpimo, dukli ir lengva...

APIANIS. Puiku!

EMILIJA. O plaukai...

APIANIS. Tamsios, blizgančios garbanos, tokios, kokias jas sukūrė gamta...

EMILIJA. Nepamirškite ir rožės jose! Gerai! Gerai! Trupučiųką kantrybės, ir jūs mane šitokią tuojau pamatysit! (*Išėina*)

Aštuntoji scena

Grafas Apianis, Klaudija Galoti

APIANIS (*liūdnomis akimis palydėjęs išeinančią Emiliją*).
Perlai reiškia ašaras! Trupučiuką kantrybės? Taip, jei mes nepriklausytume nuo laiko! Jei viena minutė kai kada nepavirstų mums ištisais metais!..

KLAUDIJA. Emilijos pastaba, ponas grafe, nors ir netikėta, bet visiškai teisinga. Jūs šiandien rimtesnis, negu paprastai. Vienas žingsnis teskiria jus nuo siekiamo tikslo,—negi jūs gailitės, grafe, kad to tikslo siekėte?

APIANIS. Ak mamyte, argi jūs galėtumėt įtarti tuo savo sūnų? Tiesa, šiandien aš neįprastai niūrus ir liūdnas. Bet matote, gerbiamoji ponia, būti per vieną žingsnį nuo tikslo arba visiškai jo nepasiekti — iš esmės tas pats. Viskas, ką aš matau ir girdžiu, viskas, apie ką svajoju, viskas jau antra diena teigia man šią tiesą. Ši vienintelė mintis pinasi su visomis kitomis, kurios tik ateina man į galvą. Ką tai reiškia? Šito aš nesuprantu.

KLAUDIJA. Jūs man keliate nerimą, ponas grafe...

APIANIS. Viena siejasi su kita! Aš pykstu, pykstu ant savo bičiulių, pats ant savęs...

KLAUDIJA. O kodėl gi?

APIANIS. Mano draugai primygtinai reikalauja, kad aš iš anksto praneščiau princui apie savo vedybas. Jie pripažįsta, kad tai nėra man kokia pareiga, bet iš pagarbos princui, girdi, kitaip negalima. Ir aš buvau tiek silpnas, kad pasižadėjau, ir dabar kaip tik rengiausi pas jį vykti.

KLAUDIJA (*nustebusi*). Pas prinčą?

Devintoji scena

Tie patys, Piras ir tuojau paskui jį Marinelis

PIRAS. Maloningoji ponia, markizas Marinelis sustojo prie namų ir teiraujasi pono grafo.

APIANIS. Manęs?

PIRAS. Šit ir jis pats. (*Atidaro jam duris ir išeina*)

MARINELIS. Atleiskite, gerbiamoji ponia. Mielasis grafe, aš buvau pas jus ir sužinojau, kad galėsiu rasti jus čionai. Turiu skubų reikalą. Gerbiamoji ponia, dar kartą prašau man atleisti — aš tik tai kelioms minutėms.

KLAUDIJA. Netrukdysiu. (*Nusilenkia ir išeina*)

Dešimtoji scena

Marinelis, Apianis

APIANIS. Klausau, gerbiamasis.

MARINELIS. Aš atvykau čia jo šviesybės princo pavestas.

APIANIS. Koks buvo jo įsakymas?

MARINELIS. Aš didžiuojuos galėdamas pranešti jums tokią ypatingą jo malonę... Ir jei grafas Apianis niekaip nenori pripažinti manęs vienu ištikimiausių savo bičiulių...

APIANIS. Prašyčiau be įžangų.

MARINELIS. Kaip sau norit! Princas turi tuojau pat pasiųsti pas Masos hercogą savo įgaliotinį sutuoktuvį su Masos princese reikalu. Jis ilgai svyravo, nežinodamas, ką pasiųsti, ir galų gale pasirinko jus, ponas grafe.

APIANIS. Mane?

MARINELIS. Taip. Ir, jei draugystei dera girtis, ne be mano patarimo...

APIANIS. Stačiai nė nežinau, ar turiu jums už tai dėkoti, ar ne. Aš jau seniai nebelaukiau, kad princas kada nors teiksis pasinaudoti mano paslauga.

MARINELIS. Aš esu tikras, kad jis tik nesurasdavo tinkamos tam dingsties. Bet jei ir ši proga nėra pakankamai verta tokio žmogaus, kaip grafas Apianis, tai mano draugystės pareiškimas, žinoma, buvo per daug skubotas.

APIANIS. Kas trečias žodis vis draugystė ir draugystė! Su kuo gi aš kalbū? Apie markizo Marinelio draugystę aš niekuomet nė nesvajojau.

MARINELIS. Aš apsirikau, ponas grafe, nedovanotinai apsirikau, norėdamas tapti jūsų draugu be jūsų sutikimo. Pagaliau ar tai svarbu? Princo malonė ir jums teikiama garbė kokia buvo, tokia ir lieka, ir aš neabejoju, kad jūs su džiaugsmu jas priimsit.

APIANIS (*klek pagalvojęs*). Žinoma.

MARINELIS. Tad važiuojame.

APIANIS. Kur?

MARINELIS. Į Dozalą, pas princą. Jau viskas paruošta, ir dar šiandien jūs turėsit išvažiuoti.

APIANIS. Ką jūs sakote? Dar šiandien?

MARINELIS. Ir geriau tuoj pat, nedelsiant. Reikalas nepaprastai skubus.

APIANIS. Iš tikrųjų? Jei taip, tai aš, deja, turiu atsisakyti nuo princo teikiamos man garbės.

MARINELIS. Kaip tai?

APIANIS. Šiandien aš negaliu važiuoti... ir rytoj taip pat... ir poryt dar ne.

MARINELIS. Jūs juokaujate, grafe.

APIANIS. Su jumis?

MARINELIS. Nieko sau! Dar gražiau, jei tas juokas taikomas princui! Vadinasi, jūs negalit?

APIANIS. Ne, mano pone, nieku būdu. Tikiuos, kad ir pats princas pateisins mano atsisakymą.

MARINELIS. Įdomu būtų išgirsti, kokia priežastis?

APIANIS. O, vieni niekai! Matot, šiandien mano vestuvės.

MARINELIS. Na tai kas?

APIANIS. Tai kas? Tai kas? Jūsų klausimas be galo naivus.

MARINELIS. Būna atvejų, ponas grafe, kai vestuvės tenka atidėti. Žinoma, aš nesakau, kad tuo visada pasitarnaujama jaunikiui arba nuotakai. Toks atidėjimas gali sudaryti ir nemalatumų. Bet, šiaip ar taip, mano manymu, valdovo įsakymas...

APIANIS. Valdovo įsakymas? Valdovas, kurį pats sau išsirenki, iš esmės dar nėra toks jau tikras mūsų valdovas. Aš su-tinku, kad jūs privalot princo klausyti besąlygiškai, bet aš ne. Aš atvykau į princo rūmus savo valia, pasiryžęs jam tarnauti, o ne tapti jo vergu. Aš esu galingesnio valdovo vasalas...

MARINELIS. Galingesnis ar negalingesnis — valdovas yra valdovas.

APIANIS. Ir ko aš čia su jumis ginčijuos! Gana! Praneškite princui, ką girdėjote,— kad aš apgailestauju, jog negaliu pasinaudoti jo malone, nes kaip tik šiandien mano sutuoktuvės, nuo kurių priklauso visa mano gyvenimo laimė.

MARINELIS. Gal teiktumėtės kartu jam pranešti, su kuo būtent?

APIANIS. Su Emilija Galoti.

MARINELIS. Šių namų savininko dukteria?

APIANIS. Taip, šių namų.

MARINELIS. Hm! Hm!

APIANIS. Ko dar pageidautumėt?

MARINELIS. Manychiau, kad šiuo atveju dar mažiau būtų kliūčių atidėti ceremoniją iki jūsų grįžimo.

APIANIS. Ceremoniją? Vien tik ceremoniją?

MARINELIS. Gerieji tėvai dėl to perdaug neužsigaus.

APIANIS. Gerieji tėvai?

MARINELIS. O Emilija tikriausiai liks jums.

APIANIS. Tikriausiai? Su savo „tikriausiai“ jūs esate tikras beždžionė!

MARINELIS. Jūs tai sakote man, grafe?

APIANIS. O kodėl ne?

MARINELIS. Po velnių! Mes dar pakalbėsime!

APIANIS. Oho! Kokia pikta beždžionė, bet...

MARINELIS. Prakeikimas! Grafe, aš reikalauju satisfakcijos!

APIANIS. Tai savaime suprantama.

MARINELIS. Ir pareikalaučiau jos nedelsiant, tik nenoriu drumsti jautriam jaunikiui tokios iškilmingos dienos.

APIANIS. Koks geraširdis sutvėrimas! Bet ne! (*Čiumpa mar-kizą už rankos*) Į Masą aš šiandien, žinoma, nevažiuosiu, bet pasivaikščioti su jumis man laiko pakaks. Eime, eime!

MARINELIS (*ištraukęs ranką, išeina*). Kantrybės, grafe, kantrybės!

Vienuoliktoji scena

Aplanis, Klaudija Galoti

APIANIS. Nešdinkis, niekše! Ak, kaip gera pasidarė! Kraujas užvirė gyslose — jaučiuos visai kitaip.

KLAUDIJA (*greitai įeina susirūpinusi*). O dieve! Ponas grafe, girdėjau smarkų ginčą. Jūsų veidas degte dega! Kas gi atsitiko?

APIANIS. Nieko, gerbiamoji, ničnieko. Kamerheris Marine-
lis padarė man didelę paslaugą. Jis atpalaidavo mane nuo vizito
pas prinčą.

KLAUDIJA. Iš tikrųjų?

APIANIS. Dabar mes galėsime anksčiau išvažiuoti. Einu pa-
raginti savo vyrą ir tuojau grįšiu. Per tą laiką ir Emilija jau
bus pasiruošusi.

KLAUDIJA. Ar aš galiu būti visiškai rami, grafe?

APIANIS. Visiškai, maloningoji ponia.

Nueina kas sau

TREČIASIS VEIKSMAS

Užmiestinės princo pilies vestibulis

Pirmoji scena

Princas, Marinelis

MARINELIS. Viskas veltui; jis su didžiausia panieka atmetė suteiktą jam garbę.

PRINCAS. Tuo reikalas ir baigtas? Vadinas, jungtuvės įvyks? Ir Emilija dar šiandien bus jo?

MARINELIS. Taip atrodo.

PRINCAS. O aš taip pasikloviau jūsų sumanymu! Bet kas žino, kaip nevykusiai jūs ten veikėte. Jei kvailio sumanymas pasirodo geras, tai vykdyti jį turi protingas žmogus. Šito man nereikėjo pamiršti.

MARINELIS. Štai ir susilaukiau atpildo!

PRINCAS. O už ką gi jums tas atpildas?

MARINELIS. Už tai, kad aš buvau pasiryžęs rizikuoti net savo gyvybe. Kai pamačiau, kad nei įtikinėjimais, nei patyčiomis nepriversiu grafo vertinti garbę labiau, negu savo meilę, aš pamėginau jį supykinti. Prikalbėjau jam tokių dalykų, kad jis daugiau nebegalėjo tvardyti. Jis ėmė mane užgaulioti, ir aš pareikalavau satisfakcijos, pareikalavau nedelsiant, čia pat. Galvojau taip: arba jis mane, arba aš jį! Jeigu aš jį — tada viskas mūsų rankose. O jeigu jis mane — ką gi! Tuomet jam teks bėgti, ir princas laimės bent laiko.

PRINCAS. Ir jūs taip padarėte, Marineli?

MARINELIS. Ha! Kai ryžtiesi taip beprotiškai aukotis už šio pasaulio viešpačius, reikia iš anksto žinoti, koks bus jų dėkingumas...

PRINCAS. O ką grafas? Kalbama, kad tokių dalykų jam du kart sakyti nereikia.

MARINELIS. Žinoma, nelygu kur ir kada. Kas galėtų jam ką prikišti. Man jis pareiškė, jog šiandien turįs svarbesnių reikalų, negu peštis su manim, ir atidėjo mūsų susitikimą pirmajai savaitei po vestuvių.

PRINCAS. Su Emilija Galoti! Ši mintis mane siutina! O jūs sutikot ir pasitraukėt... ir dabar ateinate pasigirti, kad aukojotės dėl manęs, rizikavot savo gyvybe...

MARINELIS. Bet ką gi, jūsų šviesybe, aš turėjau dar daryti?

PRINCAS. Dar daryti? Tarytum jis ką nors jau būtų padaręs!

MARINELIS. Bet leiskit išgirsti, jūsų šviesybe, ką jūs pats dėl savęs esate padaręs? Jums pasisekė užkalbinti ją bažnyčioje. Ką gi jūs susitarėt?

PRINCAS (*pašaipiai*). O, koks smalsumas! Ir aš turiu jį patenkinti. Viskas sekėsi kuo puikliausiai, geriau negalima ir norėti. Jums nėra ko daugiau rūpintis, mano pernelyg paslaugus bičiuli! Ji man buvo visiškai palanki; aš būčiau galėjęs tuojau pat vežtis ją su savim. (*Šaltai ir įsakmiai*) Na, dabar žinote viską, ką norėjote sužinoti... ir galite eiti!

MARINELIS. Galit eiti! Taip, taip — štai ir po viskam! Na ką gi, sakykim, kad ir taip, bet aš dar norėčiau pamėginti tai, kas neįmanoma. Sakau — neįmanoma? Ne, gal ne tiek neįmanoma, kiek drąsu! Tegul tik nuotaka patektų į mūsų rankas, ir aš esu tikras, kad vestuvės iširtų.

PRINCAS. Ir ko tik tas žmogus neišsigalvoja! Ko gero, aš turėčiau pavesti jam savo asmens sargybos būrį, kad jis su pusšimčiu kareivių iš pasalų užpultų vieškelio važiuojančią karietą, pagrobtų iš jos merginą ir iškilmingai pristatytų ją man.

MARINELIS. Juk ir anksčiau pasitaikydavo, kad merginą paimdavo smurtu, ir tai nebūdavo panašu į smurtingą pagrobimą.

PRINCAS. Jei jūs sugebėtumėte tai padaryti, taip ilgai ne-
plepėtumėt.

MARINELIS. Bet juk negali būti garantuotas, kad viskas
gerai baigsis, gali būti ir nelaimingų atsitikimų....

PRINCAS. Juk man ne naujiena pavesti žmonių atsakomy-
bei dalykus, už kuriuos jie negali atsakyti!

MARINELIS. Taigi, jūsų šviesybe...

Pasigirsta tolimas šūvis

O kas gi čia? Ar man tik pasivaideno? Jūsų šviesybe, ar jūs
irgi girdėjote šūvį? Šit ir dar vienas!

PRINCAS. Kas čia? Kas čia darosi?

MARINELIS. O kaip jums atrodo? Kas būtų, jeigu aš pasi-
rodyčiau veiklesnis, negu jūs manėte?

PRINCAS. Veiklesnis? Sakysit gi pagaliau...

MARINELIS. Trumpai tariant, vyksta tai, apie ką aš kal-
bėjau.

PRINCAS. Nejaugi?

MARINELIS. Tik nepamirškite, prince, ką jūs man ką tik
užtikrinot... Dar kartą jūsų žodis...

PRINCAS. Betgi priemonės tokios...

MARINELIS. Kokios ir turi būti! Vykdyti pavesta žmonėms,
kuriais aš galiu pasitikėti. Kelias eina palei pat zoologijos sodo
tvorą. Ten dalis mano vyrų užpuls karietą, tarsi norėdami ją
apiplėšti, o kiti, jų tarpe ir mano tarnas, šoks iš sodo lyg į pa-
galbą užpultiesiems. Tariamo susirėmimo metu mano tarnas turi
čiupti Emiliją, lyg ją gelbėdamas, ir per zoologijos sodą pri-
statyti į pilį. Šitaip susitarta. Ką jūs dabar pasakysite, prince?

PRINCAS. Jūs mane nepaprastai nustebinot. Bet kartu man
ir baugu...

Marinelis prieina prie lango

Ko jūs ten žiūrit?

MARINELIS. Iš ten turi ateiti! Taip ir yra! Antai žmogus
su kauke jau peršoko per tvorą... be abejo, skuba man pranešti,
kad viskas gerai pavyko. Išeikit, jūsų šviesybe.

PRINCAS. Ak Marineli...

MARINELIS. Na? Dabar aš per daug padariau, o anksčiau
per mažai, ar ne?

PRINCAS. Ne, aš ne apie tai. Bet vis dėlto aš nematau...
MARINELIS. Nematot? Geriau viską baigti iš karto! Greitai išeiikit. Kaukė neturi jūsų matyti.

Princas išeina

Antroji scena

Marinelis ir netrukus Andželas

MARINELIS (*vėl eidamas prie lango*). Karieta pamažu grįžta į miestą. Taip pamažu? Ir kiekvienose dūrelėse tarnas? Šitai man nepatinka. Tai reiškia, kad žygis pavyko tik pusiau, kad ten atsargiai veža sužeistą, o ne nukautą. Kaukė nušoko nuo arklio. Tai pats Andželas. Nutrūktgalvis! Pagaliau jam čia visi keliai žinomi. Antai jis moja man. Matyt, viskas gerai. A, ponas grafe, nenorėjote vykti į Masą, tai dabar teko leisti į dar tolimesnę kelionę! Ir kas jus išmokė taip gerai pažinti beždžionės? (*Eidamas link durų*) Jos iš tiesų piktos. Na, Andželai?

ANDŽELAS (*nusiėmęs kaukę*). Būkit pasiruošęs, ponas kamerheri! Ją tuojau turi atvesti.

MARINELIS. O apskritai kaip sekėsi?

ANDŽELAS. Mano nuomone, viskas gerai.

MARINELIS. Kaip grafas?

ANDŽELAS. Šiaip sau! Bet, matyt, jis šį tą nujautė, nes nebuvo visai nepasiruošęs.

MARINELIS. Sakyk gi greičiau viską, ką turi man pasakyti! Ar jis negyvas?

ANDŽELAS. Gaila man gerojo pono.

MARINELIS. Šit, imk už savo jautrią širdį. (*Duoda jam kapšuką su auksiniais*)

ANDŽELAS. Nebėra manoj šaunuolio Nikolo — palydėjo vargšas galvelė.

MARINELIS. Šitaip! Vadinasi, nuostoliai iš abiejų pusių?

ANDŽELAS. Kaip man gaila to doro vaikinio! Nebent tik štai šitas (*kilnoja rankoje kapšį*) iš dalies atlygins už jo mirtį. Juk aš esu jo įpėdinis, nes už jį atkeršijau. Toks jau mūsų įstatymas, geresnio draugystės ir ištikimybės įstatymo, manau, dar niekados nėra buvę. Tasai Nikolas, ponas kamerheri...

MARINELIS. Velnio p tą tavo Nikolą! Kaip grafas, grafas?..

ANDŽELAS. Šimts perkūnų! Grafas gerai pataikė į jį, užtat ir aš pataikiau grafiui! Jis susmuko, ir jei dar gyvas pateko į karietą, tai garantuoju, kad gyvas iš jos neišlips.

MARINELIS. Kad tik tai būtų tiesa, Andželai.

ANDŽELAS. Tegul aš neteksiu jūsų malonės ir tarnybos, jei tai netiesa! Ar dar bus kokių įsakymų? Juk manęs laukia tolimas kelias — mes dar šiandien norime pereiti sieną.

MARINELIS. Tad keliauk sveikas!

ANDŽELAS. Jei vėl ko prireiks, ponas kamerheri, jūs žinot, kur manęs ieškoti. Ką galės atlikti kitas, ir man nebus per sunku. Ir ne toks brangininkas aš, kaip kiti. (*Išėina*)

MARINELIS. Pavyko gerai! Bet vis dėlto ne visai gerai! Ak, tas Andželas! Ir būk tu man toks šykštuolis! Pagailėjo antro šūvio, o jis būtų tikrai pravertęs. Vargšas grafas dabar, tur būt, baisiai kankinasi! Ak Andželai! Toks darbas — tai ne darbas, tik savo amato sumenkinimas! Bet princas apie tai kol kas nieko neturi žinoti. Tegul jis pirmiau pats įsitikina, kad jam ši mirtis naudinga. Ši mirtis! Nieko nepagailėčiau, kad tik būčiau dėl jos visiškai tikras!..

Trečioji scena

Princas, Marinelis

PRINCAS. Štai ji ateina alėja. Bėga pirma tarno. Baimė, atrodo, suteikė jai sparnus. Matyt, ji dar nieko neįtaria, mano, kad gelbisi nuo plėšikų. Bet ar ilgai taip gali tęstis?

MARINELIS. Svarbiausia, kad ji vis dėlto yra mūsų rankose.

PRINCAS. O argi motina jos neieškos? Ar grafas neatseks paskui ją? Ką mes tada darysim? Negi aš galėsiu ją nusiimti nuo jų?

MARINELIS. Į visus šiuos klausimus aš, žinoma, dar nieko negaliu atsakyti. Pamatysim, kaip bus toliau. Turėkite kantrybės, jūsų šviesybe. Šiaip ar taip, pirmąjį žingsnį reikėjo žengti...

PRINCAS. Ir kuriems galams, jei reikės grįžti atgal?

MARINELIS. Gal ir nereikės. Yra tūkstančiai aplinkybių,

kuriomis bus galima toliau remtis. Be to, nepamirškite svarbiausio dalyko.

PRINCAS. Kaip aš galiu pamiršti tai, apie ką dar nesu nė galvojęs? O kas gi tas svarbiausias dalykas?

MARINELIS. Mokėjimas patikti, perkalbėti — tokių gabumų įsimylėjusiam princui niekuomet netrūko.

PRINCAS. Niekuomet netrūko? Išskyrus tuos atvejus, kada jie labiausiai būdavo jam reikalingi. Kaip tik šiandien aš išmėginau tuos gabumus — ir labai nesėkmingai. Jokiais meilikaviškai ir įtikinėjimais aš nesugebėjau išgauti iš jos nė vieno žodžio. Tyli ir prislėgta stovėjo ji drebedama prieš mane kaip nusikaltėlė, klausanti savo mirties nuosprendžio. Jos baimė užkrėtė ir mane,— aš taip pat ėmiau drebėti ir galų gale paprašiau ją atleidimo. Ir dabar aš vargu ar drįsiu ją užkalbinti. Šiaip ar taip, negalėsiu jos čia sutikti. Jūs turėsit ją priimti, Marineli. Aš būsiu čia pat, pasiklausysiu, kas čia dės, ir įeisiu, kai būsiu pakankamai susitvardęs.

Ketvirtoji scena

Marinelis ir netrukus jo tarnas

Batista su Emilija

MARINELIS. Jei tik ji pati nematė, kaip jis susmuko... Bet ji taip skubėjo, kad negalėjo matyti... Ateina. Aš irgi nenoriu čia pirmas kristi jai į akis. *(Pasitraukia į šalės kampą)*

BATISTA. Čia, prašom čia, gerbiamoji panele.

EMILIJA *(uždususi)*. Ak! Ak!.. Dėkoju jums, bičiuli, dėkoju... Bet dieve mano! Kurgi aš esu? Ir visiškai viena? Kur mano motulė? Kur grafas? Juk jie eina iš paskos, jie tuoj bus čia?

BATISTA. Aš manau.

EMILIJA. Jūs manot? Jūs nežinot? Jūs jų nematėt? Argi už mūsų nugarų nešaudė?

BATISTA. Šaudė? Galimas daiktas.

EMILIJA. Tikrai šaudė! Ir pataikė į grafą, ar į mano motulę...

BATISTA. Eisiu jų pažiūrėti.

EMILIJA. Nepalikite manęs. Aš irgi eisiu kartu, turiu eiti, eime, mano bičiuli!

MARINELIS (*staiga pasirodo, tarsi būtų ką tik įėjęs*). Ak, gerbiamoji panelė! Kokia nelaimė, arba greičiau kokia laimė, kokia laiminga nelaimė suteikia mums garbę...

EMILIJA (*nustebusi*). Kaip? Jūs čia, mano pone? Vadinas, aš patekau pas jus?.. Atleiskit, ponas kamerheri. Mus netoliese užpuolė plėšikai. Mums į pagalbą atskubėjo geri žmonės... Štai šitas doras vyras išnešė mane iš kariatės ir atvedė čionai. Bet aš bijau ir pagalvoti, kad išgelbėjo tik mane vieną. Mano mamytei tebegresia pavojus. Užpakaly mūsų buvo net šaudoma. Gal ji žuvo, o aš likau gyva? Atleiskite, aš turiu bėgti tenai, pas juos, kur man reikėjo iš karto pasilikti.

MARINELIS. Nusiraminkite, gerbiamoji. Viskas bus gerai; netrukus susitiksime su savo artimaisiais, dėl kurių likimo jūs taip labai nuogąstaujate. Batista, bėk greičiau, gal jie nežino, kur yra panelė. Galimas daiktas, jie ieško jos kokiame sodo pastate. Tučiuojau vesk juos čionai.

Batista išeina

EMILIJA. Tikrai. Jie visi išgelbėti? Ir nieko jiems nenutiko? Ak, kokia baisi, kokia siaubinga man ši diena! Bet aš negaliu čia ilgiau būti, turiu skubėti jų sutikti...

MARINELIS. Kam, gerbiamoji? Jūs ir taip jau labai pavargusi, kvapo neatgaunate. Jums reikia nusiraminti ir pailsėti, pereiti į patogesnį kambarį. Galiu kirsti lažybų, kad princas pats surado jūsų gerbiamąją motulę ir vedasi ją čionai.

EMILIJA. Kas, sakote?

MARINELIS. Mūsų maloningiausiasis princas.

EMILIJA (*baisiai sumišusi*). Princas?

MARINELIS. Vos tik gavęs žinią, jis nuskubėjo jums į pagalbą. Princas baisiai pasipiktino, kad toks nusikaltimas padarytas taip arti pilies, kone jo akyse. Jis įsakė vytiis piktadarius, ir, jeigu tik juos sugaus, jie bus griežtai nubausti.

EMILIJA. Princas! Tad kurgi aš esu pagaliau?

MARINELIS. Dozaloje, užmiestinėje princo pily.

EMILIJA. Koks sutapimas! Ir jūs manote, kad jis pats gali greitai čia atvykti? Bet juk kartu su mano motule?

MARINELIS. Štai ir jis.

Penktoji scena

Princas, Emilija, Marinelis

PRINCAS. Kur ji? Kur? Mes ieškome jūsų visur, žavingoji panele. Juk jums nieko blogo neatsitiko? Na, vadinasi, viskas gerai! Grafas, jūsų motulė...

EMILIJA. Ak jūsų šviesybe! Kur jie? Kur mano motulė?

PRINCAS. Netoli, visai čia pat.

EMILIJA. O dieve, kokius aš juos pamatysiu, vieną ir kitą! Žinoma, aš neklystu! Jūs kažką slepiate nuo manęs, maloningasis pone... Aš matau, jūs slepiat kažką...

PRINCAS. Anaipat, mieloji. Duokit man savo ranką ir ramiai eikit su manim.

EMILIJA (*neryžtingai*). Bet... jeigu jiems nieko neatsitiko... jei nuojauta mane apgauna, tai kodėl čia jų dar nėra? Kodėl jie neatėjo kartu su jumis, jūsų šviesybe?

PRINCAS. Tad paskubėkite, panele, ir visi jūsų būkštavimai bematant išnyks...

EMILIJA (*grąžydama rankas*). Ką gi man daryti?

PRINCAS. Kaip, gerbiamoji? Negi jūs mane įtariate?..

EMILIJA (*puldama prieš jį ant kelių*). Prie jūsų kojų maldauju, maloningasis pone...

PRINCAS (*ją pakeldamas*). Jūs mane be galo sugėdijot. Taip, Emilija, aš nusipelniau šio nebylaus jūsų priekaišto. Mano elgesys šios dienos rytą nieku nepateisinamas... jį galima nebent tik atleisti. Dovanokit už mano silpnumą. Man nederėjo trikyti jūsų savo prisipažinimais, iš kurių nieko negaliu tikėtis. Jau vien tuo, kokia sumišusi ir nebyli jūs klausėtės arba, tikriausakant, mano žodžių nesiklausėte, aš buvau pakankamai nubaus-tas. Ir jeigu galėčiau šį atsitiktinį įvykį, dar kartą, kol amžinai žus visos mano viltys, dar kartą suteikusį man laimę jus pamatyti ir su jumis kalbėti,— jeigu galėčiau šį atsitiktinumą laikyti laimingu ženklu, nuostabiu galutinio pasmerkimo atidėjimu, leidžiančiu man dar kartą maldauti pasigailėjimo, tai norėčiau — nedrebėkit, mieloji,— norėčiau priklausyti vien tik nuo jūsų žvilgsnio. Tik nebauskite manęs savo nepasitikėjimu. Tik neabėjokit nė vieną akimirką, kad jūs turit man neribotą

valdžią, ir niekuomet negalvokit, kad jums prireiks kieno nors pagalbos prieš mane. O dabar eime, mieloji panele, eime ten, kur jūsų laukia tokie džiaugsmai, kurių jūs esate labiau verta. (*Išsiveda Emiliją, nors toji ir priešinasi*) Eikite su mumis, Marineli.

MARINELIS. Eikite su mumis — tai greičiau reiškia: neikit su mumis! Ir ko aš turėčiau su jais eiti? Tegul pats pamato, ką jis laimės, pasilikęs su ja akis į akį. Viskas, kas man belieka, — tai sutvarkyti taip, kad juodviem niekas nekliudytų. Tiesa, iš grafo pusės dabar toks pavojus nebegresia. Bet motina, motina! Be galo nustebčiau, jeigu ji ramiai pasitrauktų, palikusi dukterį likimo valiai.

(eina Batista)

A! Batista! Na, kas naujo?

Šeštoji scena

Batista, Marinelis

BATISTA (*susijaudinęs*). Motina, ponas kamerheri...

MARINELIS. Taip aš ir maniau! Kur ji?

BATISTA. Jei jūs neužbėgsit jai už akių, ji tuojau pat bus čia. Aš anaip tol nesirengiau jos ieškoti, kaip jūs dėl akių man įsakėt, bet staiga iš tolo išgirdau jos riksmą. Ji aptiko dukters pėdsakus ir, ko gero, numano apie visą mūsų sąmokslą! Aplink ją susirinko visi tos atkampios vietos žmonės ir vienas per kitą nurodinėja jai kelią. Ar jai jau pasakė, kad princas ir jūs esate čia, šito aš nežinau. Ką liepsite daryti?

MARINELIS. Palauk, duok pagyvoti! (*Susimąsto*) Neįsileisti, kai ji žino, kad jos duktė čia?.. Taip negalima. Įsivaizduoju, kaip ji išplės akis, pamačiusi avelę vilko naguose. Akis? Tai dar pusė bėdos. Bet viešpatie apsaugok mūsų ausis! Pagaliau ir tai nebaisu! Ir geriausi plaučiai pavargsta, net moteriški. Visos moterys nustoja triukšmauti, kai daugiau nebegali. Be to, juk ji vis dėlto yra motina, ir mes turime patraukti ją į savo pusę. Kiek aš pažįstu motinas, ne viena jų mėiliją būti princo uošve. Įleisk ją, Batista, įleisk!

BATISTA. Jūs girdite, girdite!

KLAUDIJA GALOTI (*už scenos*). Emilija! Emilija! Vaikeli mano, kur tu?

MARINELIS. Eik, Batista, ir tik pasistenk pašalinti smalsiuosius jos palydovus.

Septintoji scena

Klaudija Galoti, Batista, Marinelis

KLAUDIJA (*įsmunka pro duris, pro kurias rengiasi išeiti Batista*) A! Štai šitas iškėlė ją iš karietos! Šitas ją nusivedė! Aš tave pažinau. Kur ji? Sakyk, nelaimingasis!

BATISTA. Štai tau ir padėka!

KLAUDIJA. O, jei tu nusipelnei padėkos (*švelniai*), tai atleisk man, dorasis žmogau! Kur ji yra? Neverskit manęs ilgai jos laukti! Kurgi ji yra?

BATISTA. O meldžiamoji, geriau jai nebus net danguje! Šit mano ponas, jis nuves jūsų malonybę pas ją. (*Į žmones, besiveržiančius pro duris*) Ei jūs ten! Atgal!

Aštuntoji scena

Klaudija Galoti, Marinelis

KLAUDIJA. Tavo ponas? (*Pamačtusi Marinelį, traukiasi atgal*) Ak, tai šis tavo ponas! Jūs čia, pone? Ir čia mano dukra? Ir jūs... jūs nuvesit mane pas ją?

MARINELIS. Su mielu noru, gerbiamoji.

KLAUDIJA. Palaukit! Tik dabar prisiminiau... Ar ne jūs šį ryt aplankėt grafą mano namuose? Aš jus palikau vienu du, ir tarp jūsų kilo kivirčas?

MARINELIS. Kivirčas? Kur jau ten! Menkas tarnybinis ginčas...

KLAUDIJA. Ir jūsų pavardė Marinelis?

MARINELIS. Markizas Marinelis.

KLAUDIJA. Aha, taip ir yra. Tad klausykite, ponas markize. Marinelis buvė... Marinelio vardas buvo... palydėtas prakeiks-

mu... Ne, aš nenoriu šmeižti to tauraus žmogaus! Prakeikimo nebuvo... jį pridūriau aš pati... Marinelis buvo paskutinis žodis miršančio grafo lūpose.

MARINELIS. Miršančio grafo? Grafo Apiano? Jūs girdite, gerbiamoji, kas mane labiausiai stebina šioje keistoje jūsų kalboje. Miršančio grafo? Ką jūs dar norite tuo pasakyti, aš nesuprantu.

KLAUDIJA (*iš lėto ir su kartėliu*). Marinelio vardas buvo paskutinis miršančio grafo žodis! Dabar jūs suprantat? Iš pradžių aš taip pat nesupratau, nors jis buvo ištartas tokiu tonu... tokiu tonu!.. Dar ir dabar aš jį tebegirdžiu! Ir kur buvo mano protas, kad aš iškart nesupratau to jo tono?

MARINELIS. Na ir kas, gerbiamoji ponias? Juk aš visada buvau grafo bičiulis, jo ištikimiausias bičiulis. Ir jei jis mirdamas ištarė mano vardą...

KLAUDIJA. Bet kokių tonų? Aš negaliu jo pakartoti, negaliu apibūdinti, bet jame slypėjo viskas! Viskas! Ką? Sakysite mus užpuolė plėšikai? Ne, tai buvo žmogžudžiai, pasamdyti žudikai! Ir Marinelis, Marinelis buvo paskutinis miršančio grafo žodis! Ir tokiu tonu!..

MARINELIS. Tokiu tonu? Kur tai matyta kaltinti padorų žmonių vien dėl to, kad baimės akimirka pasigirdo kažkoks tonas?

KLAUDIJA. Ak, jei aš galėčiau pakartoti tą toną teisme! Bet vargas man! Dėl viso šito aš užmiršau savo dukterį. Kur jis? Gal ir jis nužudytas? Kuo dėta mano duktė, kad Apianis buvo tavo priešas?

MARINELIS. Aš viską atleidžiu susisiėlojusiai motinai. Eime, gerbiamoji, jūsų duktė čia, viename iš gretimų kambarių, ir, reikia tikėtis, jau visiškai atsigavo iš savo išgąščio. Pats princas kuo rūpestingiausiai ją globoja...

KLAUDIJA. Ką? Kas ją globoja?

MARINELIS. Princas.

KLAUDIJA. Princas? Iš tikrųjų princas? Mūsų princas?

MARINELIS. O koks gi kitas?

KLAUDIJA. Ak, aš nelaiminga motina! Ir tėvas! Jos tėvas! Jis prakeiks tą dieną, kada ji gimė! Jis prakeiks ir mane!

MARINELIS. Dėl dievo švento, gerbiamoji ponია! Ką jūs čia išsigalvojojot?

KLAUDIJA. Viskas aišku! Argi ne? Šiandien bažnyčioj, prie nekalčiausiosios dievo motinos altoriaus, visagalio akivaizdoje prasidėjo toji niekšybė, ten buvo viso nusikaltimo užuomazga! (*Puldama Marinėlį*) Ak tu, žmogžudy! Bailus, niekingas žudike! Tau trūksta drąsos žudyti savo ranka, bet esi pakankamai žemas, kad kitų gašlybei patenkinti žudytum samdytų žmogžudžių rankomis! Esi niekingiausias iš visų žudikų! Garbingi žmogžudžiai nepakęs tavęs savo tarpe! Tavęs, tavęs! Aš norėčiau vienu vieninteliu žodžiu spiauti tau į akis savo visą tulžį, savo visą kartėlį? Tau, tau, sąvadautojau!

MARINELIS. Jūs kliedite, geroji moteriške. Bet pritildykit bent savo klaikų riksmą ir pagalvokit, kur jūs esate.

KLAUDIJA. Kur aš esu? Pagalvoti, kur esu? Ar svarbu liūtei, kuriai pagrobė jaunikius, kieno miške ji staugia?

EMILIJA (*už scenos*). O, mano motulė! Aš girdžiu motulės balsą!

KLAUDIJA. Jos balsas? Taip, tai Emilijai Ji išgirdo mane, ji išgirdo. Ir aš neturėjau rékti? Kur tu, vaikeli mano? Aš ateinu, ateinu! (*Puola į gretimą kambarį, paskui ją Marinelis*)

KETVIRTASIS VEIKSMAS

Ten pat

Pirmoji scena

Princas, Marinelis

PRINCAS (*išeidamas iš Emilijos kambario*). Eime, Marineli! Aš turiu pailsėti... ir gauti iš jūs kai kurių paaikškinimų.

MARINELIS. Na ir motinos nirtulys! Cha, cha, cha!

PRINCAS. Jūs juokiatės?

MARINELIS. Kad jūs būtumėt matę, prince, kaip ta motina siuto čia salėje,— jūs gi tikriausiai girdėję jos riksmą,— ir kaip paskui staiga nurimo, jus pamačius!.. Cha, cha! Gerai žinau: nė viena motina nedraskys princui akių už tai, kad jis grožisi jos dukterim.

PRINCAS. Jūs blogas stebėtojas! Duktė be sąmonės krito į motinos glėbį. Ir tik dėl to, o ne dėl manęs motina užmiršo savo pyktį. Ji gailėjosi dukters, o ne manęs, kad nesakė garsiai ir aiškiai to, ko aš nenorėčiau nei girdėti, nei suprasti.

MARINELIS. Ko, jūsų šviesybe?

PRINCAS. Kam dar veidmainiauti? Sakykit iš karto. Tiesa tai, ar netiesa?

MARINELIS. O jeigu būtų tiesa?

PRINCAS. Jei tiesa? Vadinasi, taip ir yra? Jis mirė? Mirė? (*Grasinamai*) Marinel! Marinel!

MARINELIS. Na ir kas?

PRINCAS. Prisiekiu dievu, visagaliu dievu! Aš nekaltas

dėl šio pralieto kraujo. Jeigu jūs man iš anksto būtumėt pasakę, kad grafas už tai gali užmokėti gyvybe... Ne, ne! Net jeigu man pačiam būtų reikėję užmokėti gyvybe!..

MARINELIS. Jei iš anksto būčiau pasakęs? Tarytum aš būčiau norėjęs jo mirties! Aš griežtai įsakiau Andželui žiūrėti, kad niekas nenukentėtų. Ir būtų apsieita be jokio smurto, jei grafas pirmas nebūtų pradėjęs. Jis iš karto nudėjo vieną mūsiškių.

PRINCAS. Iš tiesų, jam reikėjo suprasti, kad tai pokštas.

MARINELIS. Tada Andželas įsiutęs atkeršijo už savo draugo mirtį...

PRINCAS. Žinoma, visai natūralu!

MARINELIS. Dėl to aš jį gana griežtai išbariau.

PRINCAS. Išbarėt? Kaip draugiška! Praneškite jam, kad daugiau mano valdose nebesirodytų. Mano išbarimas nebus toks draugiškas.

MARINELIS. Niekio sau! Išeina, kad aš ir Andželas, sumanymas ir atsitiktinumas — tai tas pats. Nors iš anksto buvo susitarta, nors iš anksto buvo pažadėta, kad dėl jokio nelaimingo atsitikimo, kuris galėtų įvykti, aš nebūsiu kaltinamas...

PRINCAS. Galėtų įvykti sakot? Ar tikriaus — turėtų įvykti?

MARINELIS. Juo toliau, juo gražiau! Bet, jūsų šviesybe, kol atvirai pasakysite, kuo jūs mane laikote, leiskite pateikti vieną vienintelį argumentą. Dėl grafo mirties aš toli gražu nesu abejingas. Aš iššaukiau jį į dvikovą. Grafas turėjo duoti man satisfakciją, o jis apleido šį pasaulį to nepadaręs, ir dėl to mano garbė lieka įžeista. Sakysime, bet kuriomis kitomis aplinkybėmis toks jūsų įtarimas būtų pateisinamas, tačiau ar jis yra pelnytas ir šituo atveju?.. (*Lyg ir įsižeidęs*) Kas galėtų šitaip apie mane pagalvoti!..

PRINCAS (*nuolaidžiai*). Na, gerai, gerai...

MARINELIS. O, kad jis dar būtų gyvas! Kad būtų dar gyvas! Viską, viską pasaulyje už tai atiduočiau (*su kartėliu*), net savo princo malonę, tą neįkainojamą malonę, kuria švaistytis negalima,— net ir jos atsisakyčiau!

PRINCAS. Suprantu... Na, gerai, gerai. Jo mirtis buvo atsitiktinumas, grynas atsitiktinumas. Jūs tvirtinate, ir aš, aš tuo tikiu. O kas dar patikės? Motina? Emilija? Visuomenė?

MARINELIS (*šaltai*). Vargu.

PRINCAS. O jei tuo netikės, tai kuo tada tikės? Jūs gūžčiojate pečiai! Jūsų Andželą laikys įrankiu, o mane žudiku...

MARINELIS (*dar šalčiau*). Visai galimas daiktas.

PRINCAS. Mane! Mane patį! Arba aš turiu tuojau pat atsakyti nuo visų ketinimų dėl Emilijos...

MARINELIS (*visiškai abejingai*). Tą jums tektų padaryt ir tada, jei grafas būtų gyvas.

PRINCAS (*piktai, bet tuojau vėl susivaldydamas*). Marineli! Neveskit manęs iš kantrybės. Tegul bus taip!.. Taip iš tikrųjų ir yra! Jūs tiek ir tenorite pasakyti, kad grafo mirtis atnešė man laimę, didžiausią laimę, kokia galėjo man kada nors pasitaikyti, vienintelę laimę, kuri gali praversti mano meilei. O jei taip, tai ar ne vis tiek, kaip visa tai atsitiko! Vienu grafu daugiau ar mažiau, didelio čia daikto! Ar teisingai aš jus supratau? Gerai, sutinku! Aš taip pat nesibaidau nedidelio nusikaltimo. Bet, bičiuli mielas, tai turi būti nedidelis, tylus nusikaltimas, nedidelis išganingas nusikaltimas. O mūsiškis, kaip matote, nėra nei tylus, nei išganingas. Tiesa, jis atvėrė mums kelią, bet kartu jį ir užkirto. Dabar kiekvienas gali suversti viską ant mūsų galvos — verčiau būtume nė neprasidėję! O juk tai vis jūsų išmintingi ir nuostabūs planai.

MARINELIS. Tebūnie taip...

PRINCAS. O kaipgi kitaip? Paaškindit!

MARINELIS. Jūs priskiriate man daugiau, negu man priklauso.

PRINCAS. Laukiu paaškinimų.

MARINELIS. Na ką gi! Kuo kalti mano planai, kad dėl tų nememtų įvykių princui krenta toks aiškus įtarimas? Čia kalta toji meistriška išdaiga, kuria jis pats teikėsi papildyti mano planus.

PRINCAS. Aš?

MARINELIS. Tebūnie man leista pastebėti, kad žingsnis, šį ryt žengtas bažnyčioje, kad ir koks padorus, kad ir koks neišvengiamas jis būtų, vis dėlto nesiderina su visa mūsų muzika.

PRINCAS. O ką gi jis pagadino?

MARINELIS. Na, jei visos muzikos ir nepagadino, tai bent sumaišė jos taktą.

PRINCAS. Hm! Kaip tai suprasti?

MARINELIS. Taigi, trumpai ir aiškiai! Kai aš ėmiausi šio reikalo, Emilija juk dar nieko nežinojo apie princo meilę, tiesa? Ir dar mažiau Emilijos motina. Na, o jeigu aš kūriau savo planą, remdamasis kaip tik šia aplinkybe? O princas tuo tarpu sugriovė viso mano statinio pamatus?

PRINCAS (*mušdamas sau į kaktą*). Prakeikimas!

MARINELIS. Jei jis pats išdavė savo kėslus?

PRINCAS. Nelemta mintis!

MARINELIS. Ir jei princas pats nebūtų išsidavęs?.. Dievaži, norėčiau žinoti, kokie mano veiksmai galėjo duoti motinai ar dukteriai menkiausią pagrindą jį įtarti?

PRINCAS. Jūs teisus, Marineli!

MARINELIS. Kaip tik dėl to aš esu labai neteisus... Atleiskite, jūs šviesybe...

Antroji scena

Batista, princas, Marinelis

BATISTA (*paskubom*). Ką tik atvažiavo grafienė.

PRINCAS. Grafienė? Kokia grafienė?

BATISTA. Orsina.

PRINCAS. Orsina? Marineli! Orsina? Marineli!

MARINELIS. Aš apstulbau ne mažiau už jus.

PRINCAS. Eik, Batista, bėk! Tegul nelipa iš karietos. Manęs čionai nėra. Jai čia manęs nėra. Tegu tuojau pat važiuoja atgal. Bėk greičiau!

Batista išeina

Ko gi nori ta beprotė? Kaip ji drįsta? Iš kur ji žino, kad mes čionai? Nejaugi jai kas pranešė? O gal jau šį tą nugirdo? Ak Marineli! Kalbėkit gi, ko tylit! Nejau galėjo išsižeisti žmogus, norįs būti mano bičiuliu? Išsižeisti dėl menko ginčo? Gal aš privalau jį atsiprašyti?

MARINELIS. Ak mano prince, kai tik jūs vėl tampate tuo, kas esate, aš vėl visa siela priklausau jums! Orsinos atvykimas man tokia pat mįslė, kaip ir jums. Bet nepriimti jos vargu ar pavyks. Ką jūs manote daryti?

PRINCAS. Pasišalinti ir visiškai su ja nekalbėt...

MARINELIS. Gerai! Tik greičiau. Aš ją priimsiu...

PRINCAS. Bet tik tam, kad ja nusikratytume. Nesileiskit į jokias kalbas. Mes čia turime kitų reikalų...

MARINELIS. Ne, ne, prince! Tie kiti reikalai sutvarkyti. Tik nenusiminkit! Ko dar trūksta, savaime atsiras. Bet ar ne ji tik ateina? Paskubėkit, prince!.. Čionai! (*Rodo kabinetą, į kurį smunka princas*) Jei norėsit, galėsite pasiklausyti. Manau, kad ji išvažiavo toli gražu ne palankiausiu sau momentu.

Trečioji scena

Grafienė Orsina, Marinelis

ORSINA (*iš pradžių nepastebėdama Marinelio*). Ką tai reiškia? Niekas manęs nepasitinka, išskyrus kažkokį akiplėšą, kuris iš viso nenorėjo manęs įsileisti? Juk aš esu Dozaloj? Toj pačioj Dozaloj, kur paprastai mane sutikdavo ištisas būrys įtaikių palaižūnų? Kur manęs laukdavo meilė ir džiaugsmas? Taip, vieta ta pati, bet, bet... O, ką aš matau! Marinelis! Labai gerai, kad princas jus čia atsivežė. Ne, negerai! Ką aš norėjau išsiaiškinti, galėsiu išsiaiškinti tik su juo. Kur jis?

MARINELIS. Princas, mieloji grafienė?

ORSINA. O kas gi kitas?

MARINELIS. Jūs manot, kad jis čia? Jums žinoma, kad jis čionai? Šiaip ar taip, princas nesitiki sutikti čia grafienę Orsiną.

ORSINA. Ne? Vadinas, mano laiško šlyt jis negavo?

MARINELIS. Jūsų laiško? Ak tiesa, prisimenu, jis minėjo kažkokį jūsų laišką.

ORSINA. Ar aš tame laiške neprašiau susitikti šiandien čia, Dozaloj? Tiesa, jis nemėgsta atsakinėti man raštu. Bet aš sužinojau, kad po valandos jis iš tikrųjų išvažiavo į Dozalą. Aš palaukiau tai atsakymu į laišką ir pati atvažiavau.

MARINELIS. Koks keistas sutapimas!

ORSINA. Sutapimas? Aš gi sakau, kad buvo sutarta. Kaip ir sutarta. Iš mano pusės laiškas, iš jo — veiksmas. Ko jūs apstulbot, markize? Ko taip keistai spoksot? Jūs stebitės? Protelis neišneša? Ir ko gi?

MARINELIS. Atrodo, vakar jūs toli gražu nebuvo nusiteikusi kada nors vėl pasimatyti su princu.

ORSINA. Ryto akys šviesiau mato. Kur jis? Sakysit, kur jis? Tikriausiai tame kambary, kur buvo girdėti riksmas ir spygavimas? Aš norėjau ten įeiti, bet nenaudėlis tarnas neleido.

MARINELIS. Mano mieloji, geroji grafiene...

ORSINA. Tai buvo moters klyksmas. Juk taip, Marineli? Pasakykit gi man, pasakykit, jei aš iš tiesų esu jūsų mieloji, geroji grafienė... Ak, prakeiktieji rūmų parazitai! Kas žodis — tai melas! Pagaliau nesvarbu, sakysit jūs man, ar nesakysit! Aš pati pamatysiu. *(Nori eiti)*

MARINELIS *(sulaikydamas ją)*. Kur?

ORSINA. Kur jau seniai turėjau būti. Jūs manote, kad dera man čia su jumis tuščiai plepėti, kai princas laukia manęs savo apartamentuos?

MARINELIS. Jūs klystat, gerbiamoji grafiene. Princas jūsų nelaukia. Princas negali čia su jumis kalbėti, nenori su jumis kalbėti.

ORSINA. Ir vis dėlto jis čia? Atvažiavo čionai, gavęs mano laišką.

MARINELIS. Visai ne dėl jūsų laiško...

ORSINA. Jūs sakėte, kad jis laišką gavo...

MARINELIS. Gavo, bet neskaitė.

ORSINA *(karštai)*. Neskaitė? *(Kiek atlyžusi)* Neskaitė? *(Liūdnai, šluostydamosi ašara)* Net neskaitė?..

MARINELIS. Per išsiblaškimą, aš žinau. Ne iš paniekos.

ORSINA *(išdidžiai)*. Paniekos! Kas drįsta taip galvoti? Kam jūs tai sakot? Jūs esat įžūlus guodėjas, Marineli! Panieka! Nie-kinti mane! Mane! *(Švelniau, kone melancholiškai)* Aišku, jis daugiau manęs nebemyli. Baigta! Vietoj meilės jo sieloje atsirado kažkas kita. Tai natūralu. Bet kam gi panieka? Juk pakaktų ir abejingumo. Ar ne tiesa, Marineli?

MARINELIS. Žinoma, žinoma.

ORSINA *(pašaipiai)*. Žinoma? O, šitą išminčių galima priversti sakyti viską, ką tik nori! Abejingumas! Abejingumas vietoj meilės? Kitaip sakant, niekas vietoj kažko. Tad žinokit, rūmų papūgėle, žinokite iš moters, kad abejingumas — tuščias žodis, vien tik ničnieko nereiškiantis garsas. Siela lieka abejinga

tik tam, apie ką negalvojama, tik tokiam dalykui, kuris neturi jokios prasmės. Bet nesidomėti beprasmiu dalyku — anaipol nereikia būti abejingam. Ar supranti, žmogeli, ką aš tuo noriu pasakyti?

MARINELIS (*pats sau*). Ak, ne be reikalo aš būkštavau!

ORSINA. Ką jūs ten murmate?

MARINELIS. Tik žaviuosi! Kas gi nežino, gerbiamoji grafiene, kad jūs filosofė?

ORSINA. Tiesa? Taip, taip, aš esu filosofė! Bet ar aš dabar leidau tai pastebėti? Negerai, jei leidau tai pastebėti, ypač jei dažnai leisdavau tai pastebėti! Tad argi nuostabu, kad princas mane niekina? Kaip gali vyras mylėti moterį, kuri, jo nepasitenkinimui, drįsta dar ir mąstyti? Mąstanti moteris tokia pat šlykšti, kaip ir vyras, kuris dažosi. Jai reikia juoktis, vien tik juoktis, kad jos griežtas valdovas, viso ko viešpats, visada būtų gerai nusiteikęs. Na, o dabar iš ko aš juokiuos, Marineli? Ak, tiesa! Iš to sutapimo! Aš rašau princui, kad jis atvažiuotų į Dozalą, ir jis, mano laiško neskaitęs, vis dėlto atvažiuoja! Cha, cha, cha! Iš tiesų nuostabus sutapimas! Be galo juokingas ir labai kvailas! O jūs kodėl nesijuokiat, Marineli? Juk drauge su mumis galėtų pasijuokti ir griežtasis mūsų valdovas, nors mes, menki padarai, neturime teisės mąstyti kartu su juo. (*Rimtai ir įsakmiai*) Juokitės gi!

MARINELIS. Tuojau, gerbiamoji grafiene, tuojau!

ORSINA. Stuobrys! Šit ir praleidote tinkamą momentą. Ne, ne, tik nesijuokit. Matote, Marineli (*mąsliai ir jausmingai*), tai, kas mane verčia taip nuoširdžiai juoktis, turi taip pat rimtą, labai rimtą pagrindą. Kaip ir viskas gyvenime! Atsitiktinumas? Ar tai atsitiktinumas, kad princas, kuris visai nemanė čia su manim kalbėti, vis dėlto turės kalbėti? Atsitiktinumas? Patikėkit, Marineli, žodis „atsitiktinumas“ yra piktžodžiavimas. Pasauly nieko nėra atsitiktinio, ir mažiausiai atsitiktinumo ten, kur taip aiškiai krenta į akis užmačia. Atleisk man, maloningoji, visagalė apvaizda, kad aš, sekdamas šituo kvailu nusidėjėliu, atsitiktinumu pavadinau tai, kame aiškiai matosi tavo valia, tavo betarpiška valia! (*Gyvai, kreipdamasi į Marinelį*) Tik pamėginkite dar kartą pastūmėti mane į tokį nusikaltimą!

MARINELIS (*pats sau*). Čia jau per daug! Bet, gerbiamoji grafiene...

ORSINA. Gana tų „bet“! Kiekvienas „bet“ reikalauja apmąstymo, o mano galva... mano galva! (*Prisideda ranką prie kaktos*) Pasistenkit, Marineli, pasistenkit, kad aš tuojau pasimatyčiau su princu; kitaip aš, ko gero, nebeįstengsiu su juo kalbėti. Jūs matote, kad mums reikia pasikalbėti, mes turime pasikalbėti...

Ketvirtoji scena

Princas, Orsina, Marinelis

PRINCAS (*išeidamas iš kabineto, pats sau*). Reikia jam padėti...

ORSINA (*pamato jį, bet nežino, eiti prie jo ar ne*). O! Štai ir jis!

PRINCAS (*eina pro ją per salę į kitą kambarį ir kalba nesusitodamas*). A, mūsų žavioji grafiene čia besanti! Labai apgalvestauju, madam, kad šiandien taip mažai galiu pasinaudoti ta garbe, kurią jūs man suteikėte savo apsilankymu! Aš užimtas. Ir esu ne vienas... Kitą kartą, mano mieloji grafiene! Kitą kartą. Dabar ilgiau nesitrukdykit... taip, nesitrukdykit! O jūsų aš laukiu, Marineli.

Penktoji scena

Orsina, Marinelis

MARINELIS. Na, matot, gerbiamoji grafiene, nenorėjot manim patikėti, tai dabar tą patį išgirdot iš jo paties!

ORSINA (*tartum apdujusi*). Nejaugi, nejaugi iš tikrųjų taip?

MARINELIS. Iš tikrųjų.

ORSINA (*jaudindamasi*). „Aš užimtas. Ir esu ne vienas...“ Ir tai visas pasiteisinimas, kurio aš esu verta? Kas tik neišprašomas šitokiu būdu? Kiekvienas įkyrus lankytojas, kiekvienas elgeta. Jis net nerado reikalo ką nors man sumeluoti... ką nors

sumeluoti man! Jis užimtas? O kuo būtent? Jis ne vienas? O kas gi pas jį yra? Eikit šen, Marineli! Mielas Marineli, susimildamas, pameluokite man ką nors nuo savęs. Ką jums reiškia pameluoti? Kuo jis užimtas? Kas pas jį yra? Pasakykite man, pasakykit, kas jums pirmiausia užeis ant liežuvio, ir aš išeinu.

MARINELIS (*pats sau*). Šitaip, ko gero, aš galiu išplepėti jai dalį teisybės.

ORSINA. Na? Greičiau, Marineli, ir aš einu. Juk princas pasakė: „Kitą kartą, mano mieloji grafiene!“ Argi jis taip nesakė? Kad princas išlaikytų savo žodį, kad neturėtų dingsties jo neišlaikyti, greičiau sakykit savo melą, Marineli, ir aš einu.

MARINELIS. Princas, mieloji grafiene, iš tikrųjų ne vienas. Pas jį yra asmenys, kurių šiuo metu jis niekaip negali palikti, asmenys, ką tik išvengę didelio pavojaus. Grafas Apianis...

ORSINA. Yra pas jį? Gaila, kad turiu sugauti jus meluojant. Greičiau sugalvokit ką kita. Juk grafą Apianį, jei jūs to nežinote, ką tik nušovė plėšikai. Netoli miesto aš sutikau karietą su jo lavonu. O gal tai buvo ne jis? Gal man tik pasivaideno?

MARINELIS. Deja, nepasivaideno! Bet kiti, buvę kartu su grafu, laimingai išsigelbėjo ir pasislėpė pilyje, jo sužadėtinė ir sužadėtinės motina, su kuriomis grafas važiavo į Sabionetą, kur turėjo įvykti sutuoktuvių iškilmės.

ORSINA. Vadinas, jos? Jos yra pas princą? Sužadėtinė ir sužadėtinės motina? O ar sužadėtinė graži?

MARINELIS. Princas labai susijaudinęs dėl jos nelaimės.

ORSINA. Tikiuosi, jis jaudintųsi lygiai taip pat, jeigu ji būtų ir biauři. Juk jos likimas baisus. Vargšė mergina, ji atplėšė nuo tavęs amžinai tuo metu, kai jis amžinai turėjo būti tavol! Kas gi ji, toji sužadėtinė? Ar aš ją pažįstu? Aš jau taip seniai išvykau iš miesto, kad nieko nebežinau.

MARINELIS. Tai Emilija Galoti.

ORSINA. Kas? Emilija Galoti? Emilija Galoti? Marineli, kad tik aš nepalaikyčiau šio melo už tiesą!

MARINELIS. Kaip tai suprasti?

ORSINA. Emilija Galoti?

MARINELIS. Kurią jūs vargu ar pažįstat...

ORSINA. Pažįstu! Pažįstu! Tiesa, tik nuo šiandien! Rimtai, Marineli? Tai Emilija Galoti? Emilija Galoti ir yra ta nelaimin-ga sužadėtinė, kurią guodžia princas?

MARINELIS (*pats sau*). Ar tik ne per daug aš jai būsiu išplepėjęs?

ORSINA. Ir grafas Apianis, neseniai nušautasis Apianis bu-vo jos sužadėtinis?

MARINELIS. Taip, jis.

ORSINA. Bravo! O, bravo, bravo! (*Ploja delnais*)

MARINELIS. Ką tai reiškia?

ORSINA. Aš išbučiuočiau tą velnią, kuris jį tam sugundė!

MARINELIS. Ką sugundė? Kam?

ORSINA. Taip, išbučiuočiau, tikrai išbučiuočiau... net jei tas velnias būtų jūs pats, Marineli.

MARINELIS. Grafiene!

ORSINA. Eikit šen, Marineli! Žiūrėkit į mane! Tiesiai į akis!

MARINELIS. Na?

ORSINA. Ar žinot, ką aš galvoju?

MARINELIS. Iš kur aš galiu žinoti?

ORSINA. Ar jūs prie to neprisidėjot?

MARINELIS. Prie ko?

ORSINA. Prisiekit! Ne, nereikia. Bus viena nuodėmė dau-giau... Ir vis dėlto prisiekit. Viena nuodėmė šen ar ten. Žmogui, kuris vis tiek yra prakeiktas, dėl to mažas skirtumas! Jūs prie to neprisidėjot?

MARINELIS. Jūs gąsdinat mane, grafiene.

ORSINA. Iš tiesų? Ir jūsų gera širdis nieko neįtaria, Ma-rineli?

MARINELIS. Ką? Dėl ko?

ORSINA. Gerai, tada aš jums šį tą patikėsiu — tokį dalyką, kad jums plaukai ant galvos pasišiauš. Bet čia, prie pat durų, mus gali kas nugirsti. Eikit šen. Taigi klausykit! (*Prisidėjusi pirštą prie lūpų*) Bet niekam nė žodžio! Niekam nė žodžio! (*Prisikiša, lyg norėdama pakuždėti jam į ausį, bet staiga garslai sušunka*) Princas — žudikas!

MARINELIS. Grafiene... grafiene... Jūs visai išprotėjot!

ORSINA. Išprotėjau? Cha, cha, cha! (*Kvatoja iš visos gerk-
lės*) Labai retai, gali sakyti, niekada nebuvau taip patenkinta
savo protu, kaip dabar. Tikras dalykas, Marineli... bet tegu tai
lieka tarp mūsų... (*Tyliai*) Princas — žmogžudys! Grafo Apiano
žudikas! Jį nužudė ne plėšikai, bet princo parankiniai, nužudė
princas!

MARINELIS. Kaip jums galėjo ateiti į galvą tokia šlykšti
mintis, kaip jūs galėjot tai ištarti?

ORSINA. Kaip? Visai paprastai. Su taja Emilija Galoti, kuri
yra čia pas jį ir kurios sužadėtinis taip galvotrūkčiais turėjo
nešdintis iš šio pasaulio, su ta pačia Emilija Galoti šįryt ties
domininkonų bažnyčia princas ilgai šnekučiavo. Tą aš žinau.
Mano šnipai matė. Jie taip pat nugirdo, apie ką juodu kalbėjo.
Na, gerbiamasis? Ar aš išprotėjus? Man regis, aš vis dėlto dar
moku susieti dalykus, kurie yra vienas su kitu susiję. Ar gal ir
čia, jūsų manymu, tik tam tikras sutapimas, tik atsitiktinumas?
Ak Marineli, jei taip, tai jūs tiek pat blogai nusimanot apie
žmonių niekšybę, kaip ir apie apvaizdos lemtį.

MARINELIS. Grafiene, jūs prisikalbėsit ant savo galvos...

ORSINA. Jei visa tai viešai paskelbsiu? Juo geriau, juo
geriau! Rytoj pat aš apskelbsiu tai turgavietėj. Ir kas man prieš-
taraus, taip, kas prieštaraus, tas — žmogžudžio bendrininkas. Li-
kite sveiki! (*Rengiasi išeiti, bet duryse sutinka senąjį Galotį,
kuris greitai įeina*)

Šeštoji scena

Odoardas Galotis, grafiene, Marinelis

ODOARDAS. Dovanokit, gerbiamoji...

ORSINA. Nėturiu nei už ką dovanoti, nei dėl ko užsigauti.
(*Rodydama į Marinelį*) Kreipkitės į šį poną.

MARINELIS (*pamatęs jį, pats sau*). Tik to betrūko! Senisl..

ODOARDAS. Atleiskit, maloningasis pone, sielvarto prislėg-
tam tėvui, kad jis taip įsibrovė be įspėjimo.

ORSINA. Tėvas? (*Grižta atgal*) Be abejo, Emilijos? O, malonu
matyti!

ODOARDAS. Tarnas atšiuoliavo man pranešti, kad čia netoliese maniškiai atsidūrę pavojų. Atskubėjęs čionai, sužinojau, kad grafas sužeistas ir nugabentas atgal į miestą, o mano žmona su dukra išsigelbėjo ir rado prieglobstį pilyje. Kur jos, pone? Kur jos?

MARINELIS. Nusiraminkit, ponas pulkininke. Jūsų žmonai ir dukteriai nieko blogo neatsitiko, jos tik nusigando. Dabar jos jaučiasi gerai. Su jomis yra princas. Aš jam tuojau pat pranešiu apie jūsų atvykimą.

ODOARDAS. Kam dar pranešti?

MARINELIS. Matote... tai dėl... dėl princo. Jūs gi žinote, ponas pulkininke, kokie jūsų santykiai su princu. Ne visai draugiški. Jis maloningai priėmė jūsų žmoną ir dukterį — juk jos damos... Bet ar dėl to jam bus taip pat malonus nelauktas jūsų apsilankymas?

ODOARDAS. Teisybė, gerbiamasis, teisybė.

MARINELIS. Bet, gerbiamoji grafiene, ar nesuteiktumėt man garbę palydėti jus iki karietos?

ORSINA. O, ne, ne!

MARINELIS (*švelniai imdamas ją už parankės*). Leiskite man atlikti savo pareigą...

ORSINA. Ramiau, ramiau! Galite nesivarginti, gerbiamasis! Tokie, kaip jūs, mandagumą visuomet laiko savo pirmąja pareiga, kad tik nereikėtų vykdyti savo tikrųjų pareigų. Tučtuojau pranešti princui apie šio garbingo vyro atvykimą — štai kur jūsų pareiga!

MARINELIS. Jūs užmirštate, ką jums įsakė pats princas?

ORSINA. Tegul jis ateina ir įsako man dar kartą. Aš laukiu jo.

MARINELIS (*tyliai, pasivėdėjęs pulkininką į šalį*). Gerbiamasis, aš esu priverstas palikti jus čia su šia dama, kuri, žinot... jos protas... suprantate mane? Aš jums sakau tai dėl to, kad žinotumėt, kaip vertinti jos kartais labai keistus išvedžiojimus. Geriausiai visai nesileiskite su ja į kalbas.

ODOARDAS. Gerai, gerai! Tik paskubėkite, gerbiamasis.

Septintoji scena

Grafienė Orsina, Odoardas Galotis

ORSINA (*po valandėlę trukusios tylos, su užuojauta pažiūrėjusi į pulkininką, o tasai smalsiai į ją*). Ką gi jis jums ten prišnabždėjo, tas nelaimingasis?..

ODOARDAS (*lyg sau, lyg jai*). Nelaimingasis?

ORSINA. Ko ko, bet tiesos tai tikriausiai nepasakė, ypač tos, kurią jums teks sužinoti.

ODOARDAS. Teks sužinoti? Argi aš dar ne viską žinau? Madam... Bet kalbėkit, kalbėkit toliau.

ORSINA. Jūs nieko nežinot.

ODOARDAS. Nieko?

ORSINA. Mielasis, gerasis tėve! Kiek aš duočiau už tai, kad jūs būtumėt ir mano tėvu! Atleiskite man! Bet nelaimė taip suartina žmones. Aš nuoširdžiai norėčiau pasidalyti su jumis skausmu ir pykčiu.

ODOARDAS. Skausmu ir pykčiu? Madam!.. Bet aš užsimirštu... Kalbėkit, kalbėkit.

ORSINA. Ypač jei tai buvo vienturtė dukterė... Vienintelis jūsų kūdikis! Pagaliau nesvarbu — vienintelis ar ne. Nelaimingas kūdikis visados vienintelis.

ODOARDAS. Nelaimingas?.. Madam!.. Ko aš iš jos noriu? Bet, dievaži, beprotė taip nekalbėtų!

ORSINA. Beprotė? Ak, štai ką jis prikalbėjo jums apie mane. Ką gi, galimas daiktas, tai dar ne pats biauriausias jo melas. Taip aš bent jaučiu!.. Ir patikėkit, patikėkit manim: kas tam tikromis aplinkybėmis nepraranda proto, tas ir neturi ko prarasti...

ODOARDAS. Nežinau, ką ir begalvoti.

ORSINA. Kad tik jūs manęs neniekintumėt! Juk ir jūs, ir jūs turite protą, gerasis žmogau! Aš tai matau iš ryžtingo, oraus jūsų veido. Jūs turite protą, bet pakanka man pasakyti vieną žodį, ir jūs jo neteksitė.

ODOARDAS. Madam, madam! Aš išeisiu iš proto anksčiau, negu jūs tarsite tą žodį, jei jūs man tuojau pat visko nepapasakosit. Tad sakykit gi, sakykit! O gal netiesa, gal netiesa, kad

jūs esate viena iš tų garbingų pamišėlių, kurie verti mūsų užuojautos ir pagarbos. Gal jūs esat paprasta beprotė, neturinti to, ko niekados ir neturėjot.

ORSINA. Tad paklauskite! Jūs manote, kad jums daug kas žinoma, o ką jūs iš tikrųjų žinote? Kad Apianis sužeistas? Tiktai sužeistas? Apianis miręs!

ODOARDAS. Miręs? Miręs? O gerbiamoji, taip mes nebuvom susitarę. Jūs rengėtės atimti man protą, o vietoj to sužeidžiate širdį.

ORSINA. Tai dar ne viskas! Klausykite toliau. Sužadėtinis mirė, o sužadėtinė, jūsų duktė, blogiau, negu mirė.

ODOARDAS. Blogiau... blogiau, negu mirė? Bet vis dėlto mirė? Nes aš žinau tik vieną dalyką, blogesnį už mirtį...

ORSINA. Ne, nemirė, gerasis tėve! Ji gyva, gyva! Ji tik dabar pradės kaip reikiant gyventi. Palaimingas, pasakiškas, linksmybių ir džiaugsmų kupinas gyvenimas... tol, kol tai tęsis.

ODOARDAS. Jūsų žodis, madam, vienintelis žodis, kuris mane išves iš proto! Tarkite jį! Kam varvinatė savo nuodus po lašą! Greičiau sakykit tą žodį!

ORSINA. Na, prašom, sudėkite jį paraidžiui! Rytą per pamaldas princas kalbėjo su jūsų dukra bažnyčioj, o popiet ji jau buvo jo užmiestinėje pasilinksminimų pilyje.

ODOARDAS. Jis kalbėjosi su ja per pamaldas? Princas su mano dukra?

ORSINA. Ir kaip intymiai, kaip karštai! Jiems reikėjo aptarti svarbų reikalą. Ir labai gerai, kad jie susitarė, labai gerai, kad jūsų duktė pateko čia savo noru! Tad matot, čia nebūta jokio pagrobimo, o tik smulki pasalūniška žmogžudystė.

ODOARDAS. Šmeižtas! Šlykštus šmeižtas! Aš pažįstu savo dukterį. Jeigu pasalūniška žmogžudystė, tai ir pagrobimas! (*Paklauskusiomis akimis dairosi aplinkui ir tūždamas trypia kojomis*) Na, Klaudija? Na, motušė? Tai džiaugsmo susilaukėme! O, maloningasis princas! O, kokia nepaprasta mums garbė!

ORSINA. Tai kaip, paveikė, seni? Paveikė?

ODOARDAS. Vadinas, aš esu plėšiko lindynė. (*Atsisagstęs švarką, patikrina kišenes ir įsitikina, kad neturi jokio ginklo*) Stebiuos, kaip beskubėdamas ir rankų namie nepalikau! (*Dar kartą apčiupinėja visas kišenes*) Niekio! Niekur! Ničnieko!

ORSINA. A, suprantu! Aš galiu jums padėti! Aš šį tą atsi-
nešiau. (*Išsitraukia durklą*) Štai, imkite! Imkit greičiau, kol mū-
sų niekas nemato! Turiu ir dar ką — nuodų. Bet nuodai
tinka tik mums, moterims, ne vyrams. Imkite šitą! (*Bruka jam*
durklą) Imkite!

ODOARDAS. Dėkoju, dėkoju. Mielas vaikelis, kas vėl išdrįs
pasakyti, kad tu esi beprotė, tas turės susiremti su manim.

ORSINA. Paslėpkite jį, slėpkit greičiau! Aš neturėjau pro-
gos jo pavartoti. Jums tokių progų nestigs, ir pirmą patogią jūs
išnaudosit, jei esate vyras. Aš, aš esu tik moteris, bet atėjau
čia tvirtai pasiryžusi! Mudu, seni, galime vienas kitu visiškai
pasitikėti, nes abu esame ižieisti, nuskriausti to paties suvedžio-
tojo. Ak, jei jūs žinotumėt... jei jūs žinotumėt, kaip baisiai, kaip
neapsakomai jis mane ižeidė ir dar ižeidinės, jūs galėtumėt pa-
miršti, jūs pamirštumėt savąją nuoskaudą. Ar jūs žinot, kas aš
esu? Aš — Orsina, apgauta ir pamesta Orsina, galimas daiktas,
pamesta tik dėl jūsų dukters. Bet kuo čia kalta jūsų duktė?
Greitai jis pames ir ją. O paskui dar vieną ir dar vieną!.. Ak!
(*Tartum ekstazėje*) Kokia dangiška svajonė! Jei mes, visos ap-
gautosios, visas pamestųjų būrys, pavirstume bakchantėmis ir
furijomis, jei mes visos apsuptume jį, suplėšytume į gabalus ir
išnaršytume jo vidurius, ieškodamos širdies, kurią tasai ap-
gavikas žadėjo kiekvienai iš mūsų ir nė vienai neatidavė! Tai
bent būtų šokis, tai bent būtų!

Aštuntoji scena

Tie patys ir Klaudija Galoti

KLAUDIJA (*Jėjusi apsidairo ir, pamačiusi vyrą, puola prie*
jo). Įspėjau! Ak, mūsų gynėjas, mūsų gelbėtojas! Tu čia, Odo-
ardai? Tu čia! Aš supratau tai iš jų kuždesio, iš jų veidų. Ką
man tau pasakyti, jei tu dar nieko nežinai? Bet mes nekaltos.
Aš nekalta. Tavo duktė nekalta. Nekaltos, visiškai nekaltos!

ODOARDAS (*pamatęs žmoną, mėgina tvardytis*). Gerai, ge-
rai! Tik nusiramink, nusiramink ir atsakyk man. (*Orsinai*) Ne-
manykit, madam, kad aš dar abejoju... Ar grafas mirė?

KLAUDIJA. Mirė.

ODOARDAS. Ar tiesa, kad princas šįryt per pamaldas kalbėjo su Emilija?

KLAUDIJA. Tiesa. Bet kad tu žinotum, kaip ji išsigando, kokia sumišusi grįžo namo...

ORSINA. Na ką, ar aš melavau?

ODOARDAS (*karčiai nusijuokęs*). Aš to ir nenorėjau! Anaip-toll

ORSINA. Ar aš beprotė?

ODOARDAS (*įniršęs žingsniuoją ten ir atgal*). O! Aš taip pat dar neišprotėjęs...

KLAUDIJA. Tu liepei man nusiraminti, ir aš rami. Mielasis, leisk man ir tave paprašyti...

ODOARDAS. Ko tu nori? Argi aš nesu ramus? Ar galima būti ramesniam, negu kad aš dabar? (*Tvardydamasis*) Ar Emilija žino, kad Apianis mirė?

KLAUDIJA. Ji negali to žinoti. Bet kadangi jis nesirodo, aš manau, kad ji nujaučia...

ODOARDAS. Ir ji verkia, aimanuoja...

KLAUDIJA. Ne, jau liovėsi. Juk tu ją pažįsti — ji baukščiausia ir kartu ryžtingiausia mūsų giminė. Ji visada lengvai pasiduoda pirmiesiems įspūdžiams, bet, kiek apsigalvojusi, vėl greitai atgauna nuovoką ir ryžtą. Ji iš tolo neprisileidžia princui ir kalba su juo tokiu tonu... Tik pasirūpink, Odoardai, kad mes iš čia išvažiuotume.

ODOARDAS. Aš atjojau raitas. Ką čia daryti? Beje, madam, juk jūs grįžtat į miestą?

ORSINA. Žinoma.

ODOARDAS. Gal malonėsite paimti kartu ir mano žmoną?

ORSINA. Kodėl gi ne? Su mielu noru.

ODOARDAS. Klaudija! (*Supažindina su grafiene*) Grafienė Orsina, labai išmintinga dama, mano bičiulė, mano geradarė. Tu važiuosi su ja drauge ir tuojau pat išsiųsi mums karietą. Emilijai negalima grįžti į Guastalą. Ji važiuos su manim.

KLAUDIJA. Bet... jei tik... aš nenorėčiau skirtis su dukrele.

ODOARDAS. Argi tėvas nelieka su ja? Juk pagaliau leis man su ja pasimatyti. Jokių prieštaravimų! Eime, gerbiamoji ponia. (*Tyliai grafienei*) Jūs dar apie mane išgirsite. Eime, Klaudija. (*Išsiveda*)

PENKTASIS VEIKSMAS

Ten pat

Pirmoji scena

Marinelis, princas

MARINELIS. Čia, jūsų šviesybe, pro šį langą galite jį matyti. Jis vaikštinėja arkada ten ir šen. Štai pasisuko ir eina čia... Ne, vėl grįžta atgal. Niekaip negali apsispręsti. Bet dabar jis daug ramesnis... O gal tik taip atrodo. Pagaliau mums tatau ir nesvarbu! Negi jis drįs pasakyti tai, ką jam įkalė į galvą abi tos moteriškės? Batista nugirdo, kad žmona turinti jam tuojau prisiųsti karietą, nes jis atjojo čia raitas. Matysit, vos tik išvydęs jus, jis tuojau ims nuolankiai dėkoti jūsų šviesybei už globą, kurią jūs maloningai suteikėt jo šeimai tokiomis liūdnomis aplinkybėmis. Kartu su savo dukterim jis maldaus ir toliau jų neapleisti, ramiai nugabens ją į miestą ir su didžiausiu nuolankumu lauks, ar jūsų šviesybė ir toliau teiksitės rodyti palankumą jo nelaimingai, mylimai mergei.

PRINCAS. Na, o jeigu jis nebus toks sukalbamas? Ir vargu ar galima iš jo šito laukti. Aš jį per daug gerai pažįstu. Jei, sakym, jis ir nuslopins savo įtarimą, užgniaus savo pyktį, bet Emiliją, užuot nuvežęs į miestą, pasiims su savim, apgyvendins pas save arba net pasiųs į kokį vienuolyną, esantį ne mano valdose? Kaip tada?

MARINELIS. Baikšti meilė toli mato. Tai tiesa! Bet jis to nedarys...

PRINCAS. Na, o jeigu? Kas tada? Kokia mums iš to nauda, kad nelaimingasis grafas prarado gyvybę?

MARINELIS. Kam tokios liūdnos mintys? „Pirmyn!“ — galvoja nugalėtojas, nesidairydamas, ar šalia jo krinta priešas, ar draugas. Pagaliau, jei ir taip! Jei jis, tasai senas pavydūnas, ir sumanytų ką nors, ko jūs taip baiminatės, prince... (*Susimąsto*) Aha! Sugalvojau! Kad ir ką jis sumanytų. Vis tiek savo sumanymų neįvykdys. Tikrai ne! Bet mes neturime išleisti jo iš akių! (*Vėl priėjęs prie lango*) Kad kiek, būtų mus iš netyčių užklupęs! Ateina. Tegul jis dar valandėlę palauks, o jūs, prince, pasiklausykit, ką turėtume daryti, jei viskas pakryptų į blogąją pusę.

PRINCAS (*grasindamas*). Tik žiūrėkit, Marineli!..

MARINELIS. Nekalčiausias dalykas!

Antroji scena

Odoardas Galotis

ODOARDAS GALOTIS. Dar nieko nėra? Juo geriau, spėsiu kaip reikiant susitvardyti. Man pasisekė, nes nėra nieko blogesnio, kaip žilo senio jaunatviškas karščiavimasis! Kiek kartų aš tai sakiau sau. Ir vis dėlto leidaus prikalbamas. Ir dar kas mane prikalbėjo? Pavydulinga moteris, iš pavydo netekusi proto. Ką turi bendro įžeista dorybė su nedorybės kerštu? Man tērūpi išgelbėti dorybę. O tavo reikalu, sūnau mano,— verkti aš niekadoms nemokėjau ir dabar nesirengiu mokytis,— tavo reikalu pasirūpins kas nors kitas! Man užteks ir to, jei tavo žudikas nepasinaudos savo nusikaltimo vaisium. Tegul tai jį kankina labiau, negu pats nusikaltimas! Kai persisotinęs ir bodėdamasis jis ieškos vis naujų ir naujų pomėgių, tegul prisiminimas, kad šiuo vieninteliu atveju nebuvo patenkintas jo gašlumas, užnuodiją jam visus kitus malonumus! Tegul kiekviename sapne paplūdęs kraujais sužadėtinis atveda prie jo lovos savo sužadėtinę; ir jeigu jis vis dėlto ties į ją savo gašlią ranką, tegul jį staiga pažadina piktas pragaro juokas!

Trečioji scena

Marinelis, Odoardas Galotis

MARINELIS. Kur jūs dingote, gerbiamasis? Kur jūs dingote?

ODOARDAS. Ar mano duktė buvo čia?

MARINELIS. Ne ji, bet princas.

ODOARDAS. Atleiskite man, aš palydėjau grafienę.

MARINELIS. Na ir kaip?

ODOARDAS. Maloni dama.

MARINELIS. O jūsų žmona?

ODOARDAS. Išvažiavo su grafiene tučtuojau prisiųsti mums karietos. Princas teiksis man atleisti, kad taip ilgai čia užsibuvau su dukra.

MARINELIS. Kam tos ceremonijos? Argi princui nebūtų malonu pačiam palydėti jas abi, motiną ir dukterį, į miestą?

ODOARDAS. Bent duktė turėtų atsisakyti šios garbės.

MARINELIS. Kodėl gi?

ODOARDAS. Ji daugiau nebegriš į Guastalą.

MARINELIS. Negriš? Kodėl negriš?

ODOARDAS. Juk grafas mirė.

MARINELIS. Tai juo labiau...

ODOARDAS. Ji važiuos su manim.

MARINELIS. Su jumis?

ODOARDAS. Taip, su manim. Aš gi sakau jums, kad grafas mirė... jeigu jūs to dar nežinot... Ką ji veiks Guastaloj? Ji važiuos su manim.

MARINELIS. Kur paskiau gyvens duktė, žinoma, priklausys tik nuo tėvo valios. Bet dabar...

ODOARDAS. Kas dabar?

MARINELIS. Jums teks sutikti, ponas pulkininke, kad ji būtų nuvežta į Guastalą.

ODOARDAS. Mano duktė... nuvežta į Guastalą? O kam?

MARINELIS. Kam? Tik pagalvokite patys...

ODOARDAS (*karštai*). Pagalvokit, pagalvokit! Aš tiek tegalvoju, kad čionai nėra ko galvoti. Ji turi važiuoti, ji važiuos su manim.

MARINELIS. O gerbiamasis, kam gi mums dėl to karščiutis? Galimas daiktas, kad aš klystu, gal visai ir nereikės to, ką aš laiku reikalinga. Geriausiai tegul princas pats išspręs šį reikalą. Einu jį pakviesti.

Ketvirtoji scena

Odoardas Galotis

ODOARDAS. Šit kaip? Ne, to nebus! Įsakinės man, kur ji turi važiuoti! Slėps ją nuo manęs? Ir kieno tai užmačios? Kas taip drįsta! Ar ne tas, kuriam čia leista daryti viską, kas jam patinka? Na, gerai, gerai, tegul jis pamatys, ką ir aš galiu padaryti, nors ir neturiu tam teisės! Trumparegis tirone! Aš dar pasigalynėsiu su tavim! Kas nepaiso įstatymų, yra tiek pat galingas, kaip ir tas, kas jų neturi! Ar tu šito nežinai? Tik pasirodyk čia man! Bet ko gi aš vėl? Jau vėl pyktis temdo man protą. Ko aš noriu? Tegu pirma įvyksta tai, dėl ko aš taip dūks-tu. Ko tik nepriplepa rūmų palaizūnas! Reikėjo leisti jam išsi-plepėti! Gal būčiau bent sužinojęs, kam ją vėl nori vežti į Guastalą!.. Dabar galėčiau paruošti tinkamą atsakymą. Na, at-sakymą jau aš surasiu! Bet jei nesurasčiau, jeigu ji... Ateina! Tvardykis, seni, tvardykis!

Penktoji scena

Princas, Marinelis, Odoardas Galotis

PRINCAS. A, mano mielas, dorasis Galotis! Štai koks įvykis turėjo atsitikti, kad galėčiau pamatyti jus pas save. Menkesne dingstimi jūs to nepadarytumėt. Bet gana priekaištų!

ODOARDAS. Jūsų šviesybe, šiaip ar taip, aš manau, jog ne-dera lįsti savo valdovui į akis. Jei žmogus jam žinomas, jis pa-kvies jį, kai bus reikalas. Net šiomis aplinkybėmis aš prašau man atleisti...

PRINCAS. Dažnam aš palinkėčiau šitokio išdidaus kuklu-mo!.. Bet eikime prie reikalo. Jūs, be abejo, trokštate pamatyti

savo dukterį. Ji vėl sunerimo, kad taip staiga išvažiavo jos švelni motulė. Ir kam jai reikėjo važiuoti? Aš tik laukiau, kol mieloji Emilija visiškai atsigaus, kad galėčiau jas abi iškilmingai nuvežti į miestą. Jūs man perpus sugadinot šią iškilmę, bet aš neleisiu, kad jūs visai atimtumėt man šį malonumą.

ODOARDAS. Per daug malonės! Leiskite man, prince, apsaugoti savo nelaimingą dukterį nuo visų tų užgaulių, kurios jos laukia Guastaloj iš užjaučiančių draugų ir piktdžiugiaujančių priešų.

PRINCAS. Būtų žiauru neleisti jai išklausyti nuoširdžių draugų paguodos ir užuojautos žodžių. O kad jos neišskaudintų priešų užgaulės ir piktdžiuga, tuo, mielas Galoti, leiskite man pasirūpinti.

ODOARDAS. Tėviškoji meilė, prince, nenoriai dalijasi savo rūpesčiais. Man rodos, aš žinau, kas dabartinėmis aplinkybėmis mano dukteriai geriausiai tinka,—išsižadėti pasaulio, pasitraukti į vienuolyną, ir kaip galima greičiau.

PRINCAS. Į vienuolyną?

ODOARDAS. O kol kas tegu verkia savo tėvo akyse.

PRINCAS. Ir tokiam grožiui lemta suvysti vienuolyne? Nejaugi viena sudužusi viltis gali mus taip nesutaikomai nuteikti prieš visą pasaulį? Šiaip ar taip, tėvui niekas neturi teisės įkalbinėti. Vežkitės savo dukterį, Galoti, kur jūs norite.

ODOARDAS (*Marineliui*). Na, gerbiamasis?..

MARINELIS. Ar tai reikia laikyti iššūkiu?

ODOARDAS. O, anaip tol, anaip tol!

PRINCAS. Kas ten tarp jūsų?

ODOARDAS. Nieko, jūsų šviesybe, ničnieko! Mes tik svars-tome, kuris mudviejų apsiriko dėl jūsų.

PRINCAS. Kaip tai? Kalbėkit, Marineli.

MARINELIS. Man labai skaudu, kad turiu stoti skersai kelio savo valdovo rodomai malonei. Vis dėlto draugystė reikalauja visų pirma ieškoti jo asmeny teisėjo...

PRINCAS. Kokia draugystė?..

MARINELIS. Jūs žinote, maloningasis pone, kaip labai aš mylėjau grafą Apianį — mudu buvome tarytum viena siela...

ODOARDAS. Jūs tai žinote, prince? Tada tik jūs vienas tai ir žinote.

MARINELIS. Jis pats pasirinko mane keršytoju...

ODOARDAS. Jus?

MARINELIS. Pasiklauskite savo žmoną. Marinelis, Marinelio vardas buvo paskutinis mirštančio grafo žodis. Ir koku tonu, koku tonu jis buvo ištartas!.. Tegul amžinai skamba mano ausyse tas kraupus balsas, jei aš nepanaudosiu visų priemonių, kad jo žudikai būtų išaiškinti ir nubausti!

PRINCAS. Pasikliaukite mano visokeriopa parama.

ODOARDAS. Ir mano nuoširdžiausiais linkėjimais! Gera, gerai! O kas toliau?

PRINCAS. To ir aš klausiu, Marineli.

MARINELIS. Įtariama, kad grafą užpuolė ne plėšikai.

ODOARDAS (*pašaipiai*). Nejaugi? Iš tikrųjų ne plėšikai?

MARINELIS. Kad jį norėjo pašalinti iš kelio varžovas.

ODOARDAS (*su kartėliu*). Šit kaip! Varžovas?

MARINELIS. Taigi.

ODOARDAS. Jei taip... tebūnie prakeiktas tas pasalūnas žudikas!

MARINELIS. Varžovas... ir ne bet koks, o mylimas varžovas...

ODOARDAS. Ką? Mylimas? Ką jūs kalbate?

MARINELIS. Tik tai, ką kalba žmonės.

ODOARDAS. Mylimas? Mano dukters mylimas?

MARINELIS. Tai, žinoma, netiesa. To negali būti. Aš neigsiu tai, net jeigu jūs sutiktumėt. Ir vis dėlto, jūsų šviesybe, kadangi teisingumo svarstyklėse ir labiausiai pagrįstas išankstinis nusistatymas ničnieko nereiškia, vis dėlto negalima bus išsisukti, neapklausus gražiosios nukentėjusios.

PRINCAS. Taip, žinoma.

MARINELIS. O kurgi kitur, kur kitur galima tai padaryti, jei ne Guastaloj?

PRINCAS. Teisybė, Marineli. Taip, tai jau kas kita, mielas Galoti. Ar ne tiesa? Matote patys...

ODOARDAS. O taip, aš matau... Aš matau tai, ką matau... Dieve mano, dieve!

PRINCAS. Kas jums, ko jūs jaudinatės?

ODOARDAS. Kad nenumačiau to, ką čia pamačiau. Tik dėl to man apmaudu, tik dėl to. Vadinasi, ji vėl turi grįžti į Guastalą. Aš nuvešiu ją pas motiną, ir kol griežčiausias tardymas jos neišteisins, pats kojos nekelsiu iš Guastalos. Juk kas žino, (*karčiai nusijuokęs*) kas žino, gal teisingumas pripažins, kad ir mane reikia apklausti.

MARINELIS. Visai galimas daiktas! Tokiais atvejais teisingumas greičiau daro per daug, negu per mažai. Todėl aš net bijau...

PRINCAS. Ko... ko jūs bijote?

MARINELIS. Kad laikinai nebus galima motinai ir dukteriai kalbėtis.

ODOARDAS. Nebus galima kalbėtis?

MARINELIS. Reikės motiną ir dukterį išskirti.

ODOARDAS. Išskirti motiną ir dukterį?

MARINELIS. Motiną, dukterį ir tėvą. Kvotos forma griežtai reikalauja laikytis tokio atsargumo. Man labai gaila, jūsų šviesybė, bet aš esu priverstas primygtinai reikalauti, kad bent Emilijai būtų paskirta ypatinga apsauga.

ODOARDAS. Ypatinga apsauga? Prince! Prince! Bet, tiesą pasakius... Žinoma, žinoma! Visiškai teisingai — paskirta ypatinga apsauga! Juk taip, prince? Tiesa? O! Koks nuostabus teisingumas! Puiku! (*Greitai kiša ranką į kišenę, kurioj turi paslėpęs durklą*)

PRINCAS (*pataikaudamas prieina prie jo*). Tvardykitės, mielasis Galoti...

ODOARDAS (*į šalį, traukdamas iš kišenės dyklą ranką*). Tai pasakė jo angelas sargas!

PRINCAS. Jūs klystate, jūs jo nesupratot. Manote, kad, kalbėdamas apie apsaugą, jis turėjo galvoj suėmimą ar net kalėjimą?

ODOARDAS. Leiskit man taip galvoti, ir aš būsiu ramus!

PRINCAS. Nė žodžio apie kalėjimą, Marineli! Čia lengva suderinti įstatymų griežtumą su pagarba nesuterštai dorybei. Jeigu Emilijai reikalinga ypatinga apsauga, tai aš žinau tinkamiausią. Mano kanclerio Grimaldžio namai. Jokių prieštara-

mu, Marineli! Aš pats ją ten nuvešiu ir atiduosiu vienos labai garbingos damos globai. Toji dama atsakys man už ją. Jūs einate per toli, Marineli, iš tikrųjų pernelyg toli, jei reikalaujate daugiau. Juk jūs, Galoti, pažįstate mano kanclerį Grimaldį ir jo žmoną?

ODOARDAS. Žinoma! Pažįstu net mielas tos garbingos poros dukreles. Kas jų nepažįsta? (*Marineliui*) Ne, gerbiamasis, nesutikite su tuo. Jeigu Emilijai reikalinga apsauga, tai ją reikia uždaryti giliausiame rūsyje. Reikalaukit šito, aš prašau jus. Na, ir kvailys gi aš, kad kreipiuosi su tokiu prašymu! Senas kvaiša! Taip, ji teisybę sakė, ta geroji sibila: „Kas tam tikromis aplinkybėmis nepraranda proto, tas ir neturi ko prarasti!“

PRINCAS. Aš nesuprantu jūsų, mielas Galoti, ką gi aš galiu daugiau padaryti? Sutikit su mano pasiūlymu, prašau jus. Taip, taip, pas mano kanclerį, ten jai bus geriausia. Aš pats ją nuvešiu, ir jeigu ji ten nebus sutikta su didžiausia pagarba, vadinasi, mano žodis nieko nebereiškia. Tik jūs nesirūpinkit. Tai gi sutarta!.. O jūs pats, Galoti, darykite, kaip jums patinka. Jūs galite važiuoti paskui mus į Guastalą, galite grįžti į Sabionetą, kaip norit. Būtų juokinga jums įsakinėti. O dabar — iki pasimatymo, mielas Galoti! Eime, Marineli, jau vėlu.

ODOARDAS (*giliai susimąstęs*). Kaip? Nejaugi aš visai negalėsiu pasikalbėti su savo dukra? Net ir čia? Juk aš su viskuo sutinku, viską laikau kuo puikiausiu. Kanclerio namai, žinoma, yra dorovės prieglobstis. O jūsų šviesybe, nuvežkite mano dukterį tenai, niekur kitur, tik tenai. Bet prieš tai aš vis dėlto labai norėčiau su ja pakalbėti. Ji dar nieko nežino apie grafo mirtį ir negalės suprasti, kodėl ją atskiria nuo tėvų. Jai reikia visa tai atsargiai paaiškinti, nuraminti, kad ji žinotų, kodėl turi atsiskirti su tėvais, — turiu su ja pakalbėti, jūsų šviesybe, turiu pakalbėti.

PRINCAS. Tad eime...

ODOARDAS. O, duktė gi pati galėtų ateiti pas tėvą. Čia, prie keturių akių, aš greitai su ja užbaigsiu. Tik atsiųskit man ją, jūsų šviesybe.

PRINČAS. Ėrai, atsiųsiu. Ak Galoti, jei jūs sutiktumėt būti mano draugu, mano vadovu, mano tėvu!

Princas ir Marinelis išeina

Šeštoji scena

Odoardas Galotis

ODOARDAS (*po valandėlės, palydėjęs akimis išeinančius*). O kodėl ne? Labai mielai... Cha, cha, cha! (*Klaikiai apsidairo*) Kas čia juokiasi? Dievaž, rodos, aš pats. Na ir gerai! Smagu, smagu! Vaidinimas eina prie galo! Taip arba taip! Bet... (*Pauzė*) Jeigu Emilija eina su jais išvien? Jei tai eilinis farsas? Jei ji nėra verta to, ką aš dėl jos noriu daryti?.. (*Pauzė*) Dėl jos daryti? O ką gi aš noriu dėl jos daryti? Ar užteks man jėgų pačiam sau prisipažinti? Kokių tik minčių neateina žmogui į galvą! Baisu! Šalin, šalin! Aš nenoriu jos laukti. Ne! (*Pakėlęs akis į dangų*) Kas ją nekaltą įstūmė į šią prarają, tas tegul ir ištraukia. Kam dabar reikalinga jam mano ranka? Šalin! (*Nori išeiti, bet pamato įeinančią Emiliją*) Per vėlu! Ak, jam reikalinga mano ranka... ji jam reikalinga!

Septintoji scena

Emilija, Odoardas

EMILIJA. Kaip? Jūs čia, tėveli? Tik jūs vienas? O mamytė? Jos čia nėra? O grafas? Jo irgi nėra? Ir jūs taip susijaudinęs, tėveli?

ODOARDAS. O tu taip rami, dukrele?..

EMILIJA. Kodėl gi turėčiau nerimauti, tėveli? Arba nieko neprarasta, arba prarasta viskas. Ar mes patys prisiverčiam laikytis ramiai, ar mus kas priverčia — argi ne tas pats?

ODOARDAS. O kaip, tavo nuomone, yra dabar?

EMILIJA. Viskas prarasta, ir vis dėlto mes privalome būti ramūs, tėveli.

ODOARDAS. Ir tu esi rami, nes privalai būti rami? Kas gi tu esi? Mergina... mano duktė? Man, vyriškiui ir tėvui, turėtų būti gėda prieš tave? Vis dėlto aš norėčiau žinoti, ką reiškia tavo žodžiai „viskas prarasta“? Kad grafas mirė?

EMILIJA. Ir kodėl jis mirė! Kodėl! Ak, vadinasi, visa tai tiesa, tėveli? Vadinasi, visa ta šiurpi istorija, kurią aš perskaičiau ašarotose ir paklaikusiose motulės akyse,— tiesa? Kur mano motulė? Kur ji dingo, tėveli?

ODOARDAS. Ji išvažiavo anksčiau... jei tik mes galėsime vykti paskui ją.

EMILIJA. Juo greičiau, juo geriau. Juk jei grafas mirė, jei jis dėl to mirė, tai ko gi mes čia gaištame? Bėkime greičiau, tėveli!

ODOARDAS. Bėgti? Kokia prasmė? Tu gi esi, tu lieki savo grobiko rankose.

EMILIJA. Aš lieku jo rankose?

ODOARDAS. Ir viena, be motinos, be manęs!

EMILIJA. Aš viena jo rankose? Niekados, tėveli! Arba jūs man nebe tėvas. Aš viena jo rankose? Gerai, tik palikit mane, tik palikit. Norėčiau pamatyti, kas mane sulaikys, kas mane privers, kas tasai žmogus, kuris gali žmogų priversti.

ODOARDAS. Aš maniau, kad tu rami, vaikeli mano.

EMILIJA. Taip, aš esu rami. Bet ką jūs vadinat būti ramiai? Sėdėti rankas sudėjus? Be reikalo kentėti? Kęsti, ko negalima pakęsti?

ODOARDAS. O, jei tu taip galvoji, tai leisk tave apkabinti, dukrele mano! Aš visada sakydavau, kad gamta norėjo padaryti moterį savo tobuliausiu kūrinium, bet apsiriko, parinkdama per minkštą molį. Šiaip jūs visu kuo pranašesnės už mus. Ką gi, jei šitoks tavo ramumas, tai ir aš randu jame nusiramimą! Leisk priglausti tave prie krūtinės, dukrele! Tik pamanyk, kokia šėtoniška apgaulė — neva teisminio tardymo sumetimais jis nori išplėsti tave iš mūsų ir nuvežti pas Grimaldį.

EMILIJA. Išplėsti? Nuvežti? Nori mane išplėsti, nori nuvežti — nori, nori! Tarytum mes neturėtume savo valios, tėveli!

ODOARDAS. Aš taip įniršau, kad jau buvau betraukias šį durklą (*ištraukia jį*), pasiryžęs vienam iš dviejų — abiems! — perverti širdį!

EMILIJA. Dėl dievo meilės, nereikia, tėveli! Gyvybė — vieningas dalykas, ką turi nedorėliai. Man, tėveli, man duokit šį durklą.

ODOARDAS. Vaikeli, juk tai ne plaukų smeigtukas.

EMILIJA. Tegu ir smeigtukas pavirs durklu! Vis tiek.

ODOARDAS. Kaip? Nejaugi jau taip toli nueita? O, ne, ne! Atsipeikėk. Juk ir tu teturi vieną gyvybę.

EMILIJA. Ir tik vieną nekaltybę.

ODOARDAS. Kuri yra aukščiau už bet kokią prievartą.

EMILIJA. Bet ne aukščiau už visas pagundas. Prievarta, prievarta! Kas nepajėgs atsispirti prievartai? Tai, kas vadinama prievarta, ničnieko nereikia. Pagunda — štai tikroji prievarta! Ir mano gyslomis teka kraujas, tėveli, toks jaunatviškas, toks karštas kraujas! Ir mano jausmai — gyvi jausmai! Aš už nieką neatsakau, negaliu pati už save laiduoti! Aš pažįstu Grimaldžių namus. Tai linksmybių namai. Vieną valandą praleidau aš ten kartu su savo motule, ir mano sieloj kilo toks sąmyšis, kad reikėjo ištisas savaites atgailauti ir karštai melstis, kol galutinai nusiraminau. Ir kokios tai buvo maldos! Juk, vengdami pikto, didesnio kaip šis, tūkstančiai žmonių puldavo į bangas ir tapdavo šventaisiais! Duokit man, tėveli, duokit man tą durklą.

ODOARDAS. O, kad tu žinotum, kieno tas durklas!..

EMILIJA. Tiek to, jei ir nežinau! Nežinomas draugas — irgi draugas! Duokit man jį, duokit, tėveli.

ODOARDAS. Jeigu aš tau jį duosiu... imk! *(Atiduoda jai durklą)*

EMILIJA. Tad štai! *(Nori nusidurti, bet tėvas ištraukia jai durklą iš rankų)*

ODOARDAS. Žiūrėk, kaip greitai! Ne, šis durklas ne tavo rankai.

EMILIJA. Tiesa, geriau plaukų smeigtuku... *(Perbraukia ranka plaukus, ieškodama smeigtuko, ir apčiuopia prisegtą rožę)* Tu dar čia?... Šalin! Tau nedera puošti plaukus tos... kokia mane nori paversti tėvas!

ODOARDAS. O dukrele mano!

EMILIJA. O tėveli, negi aš būčiau atspėjusi jūsų norus! Bet ne — jūs ir to nenorit. Kitaip ilgiau nedelstumėt? *(Su kartėliu)*

pešiodama rožės lapelius) Buvo kitados laikai, kai tėvas, gelbėdamas dukterį nuo gėdos, smeigdavo jai į širdį aštrų plieną ir šitaip antrąkart dovanodavo jai gyvybę. Bet šitokių žygdarbių laikai praėjo! Nebėra daugiau tokių tėvų!

ODOARDAS. Yra dar, dukra mano, yra! (*Perveria įą durklu*) O dieve, ką aš padariau!

Emilija kniumba, tėvas stveria įą į glėbį

EMILIJA. Rožė palūžo anksčiau, negu audra spėjo nudraskyti jos lapelius. Leiskit man pabučiuoti jūsų tėvišką ranką.

Aštuntoji scena

Tie patys, princas, Marinelis

PRINCAS (*įeidamas*). Kas atsitiko? Emilijai bloga?

ODOARDAS. Jai gera, labai gerai

PRINCAS (*priėjęs arčiau*). Ką aš matau? O, siaubas!

MARINELIS. Vargas man!

PRINCAS. Žiaurusis tėve, ką jūs padarėt?

ODOARDAS. Nuskyniau rožę anksčiau, negu audra spėjo nudraskyti jos lapelius... Ar ne taip, mano dukrele?

EMILIJA. Ne jūs, tėveli... Aš pati... aš pati...

ODOARDAS. Ne, dukrele, ne tu! Neapleisk pasaulio su melu lūpose. Ne tu, dukrele, o tavo tėvas, tavo nelaimingas tėvas!

EMILIJA. Ak... tėveli... (*Miršta, tėvas atsargiai paguldo įą ant grindų*)

ODOARDAS. Keliauk, dukrele!.. Na, prince! Ar ji vis dar jums patinka? Vis dar tebežadina jūsų geidulius, paplūdusi krauju, šaukiančiu keršto? (*Po pauzės*) Jūs norite žinoti, kuo visa tai baigsis? Gal jūs laukiate, kad aš nukreipsiu šį plieną prieš save ir baigsiu savo žygdarbį pagal banalios tragedijos taisykles? Jūs klystate. Štai! (*Meta jam po kojų durklą*) Štai kruvinas mano nusikaltimo liudininkas! Aš einu ir pats pasiduosiu į teisingumo rankas. Aš einu ir lauksiu jūsų teismo. O paskui lauksiu jūsų tenai, prieš mūsų visų teisėją!

PRINCAS (valandėlę tyli, su pasibalsėjimu ir neviltim žiūrėdamas į Emilijos lavoną. Paskui kreipiasi į Marinėlį). Štai, pakelk jį. Na? Tu svyruoji? Niekš! (Stveria jam iš rankų durklą) Ne, tavo kraujas neturi susimaišyti su šiuo krauju. Eik, kad aš tavęs daugiau nebematyčiau! Eik, sakau tau. O dieve, dieve! Argi dar maža tos nelaimės, kad valdovai yra žmonės; kam dar ir velniai turi dėti jų bičiuliais?